

Näringsutskottets betänkande 2024/25:NU4

2024 års redogörelse för företag med statligt ägande

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna och avslår samtliga motionsyrkanden. Skrivelsen innehåller bl.a. verksamhetsberättelsen för företag med statligt ägande och beaktar utvecklingen för dessa bolag under i huvudsak 2023. Motionsyrkandena innehåller förslag som rör statens ägande och förvaltning av företag såväl på en övergripande nivå som i fråga om enskilda bolag.

Betänkandet innehåller 20 reservationer (S, SD, V, C, MP) och ett särskilt yttrande (S).

Behandlade förslag

Skrivelse 2023/24:140 2024 års redogörelse för företag med statligt ägande.

Cirka 20 yrkanden i följdmotioner.

Cirka 40 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2024/25.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	6
Utskottets överväganden	7
Övergripande om statens ägande och förvaltning av företag	7
Utskottets ställningstagande	14
Statens ägande och förvaltning av vissa företag	19
Utskottets ställningstagande	28
Reservationer	34
1. Översyn av statens företagsägande, punkt 2 (SD, C)	34
2. Statligt ägda företags påverkansarbete, punkt 3 (S)	34
3. Statligt ägda företags påverkansarbete, punkt 3 (SD)	35
4. Statligt ägda företags påverkansarbete, punkt 3 (V)	36
5. Statligt ägda företags klimatarbete, punkt 4 (S)	37
6. Statligt ägda företags klimatarbete, punkt 4 (V)	37
7. Statligt ägda företags klimatarbete, punkt 4 (MP)	38
8. Övrigt om statens ägande och förvaltning av företag, punkt 5 (SD)	39
9. Övrigt om statens ägande och förvaltning av företag, punkt 5 (V)	40
10. Lernia AB, punkt 6 (S)	42
11. Lernia AB, punkt 6 (SD)	42
12. Postnord AB, punkt 7 (SD)	43
13. Postnord AB, punkt 7 (V)	44
14. SJ AB, punkt 8 (SD)	45
15. SJ AB, punkt 8 (V)	46
16. SJ AB, punkt 8 (MP)	47
17. Sveaskog AB, punkt 9 (SD)	48
18. Sveaskog AB, punkt 9 (V)	49
19. Övrigt om statens ägande och förvaltning av vissa företag, punkt 11 (SD)	49
20. Övrigt om statens ägande och förvaltning av vissa företag, punkt 11 (V)	51
Särskilt yttrande	54
AB Svensk Bilprovning, punkt 10 (S)	54
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	55
Skrivelsen	55
Följdmotionerna	55
Motioner från allmänna motionstiden 2024/25	57
<i>Bilaga 2</i>	
Företag med statligt ägande vid årsskiftet 2023/24	62
<i>Bilaga 3</i>	
Finansutskottets yttrande 2024/25:FiU1y	64
<i>Bilaga 4</i>	
Utrikesutskottets protokollsutdrag	72
<i>Bilaga 5</i>	
Arbetsmarknadsutskottets yttrande 2024/25:AU2y	74

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Övergripande om statens ägande och förvaltning av företag

1. Skrivelsen

Riksdagen lägger skrivelse 2023/24:140 till handlingarna.

2. Översyn av statens företagsägande

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1453 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 2 och

2024/25:2467 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 18.

Reservation 1 (SD, C)

3. Statligt ägda företags påverkansarbete

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:149 av Ola Möller (S),

2024/25:221 av Josef Fransson (SD) yrkande 2,

2024/25:269 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkande 4,

2024/25:509 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 2,

2024/25:1098 av Helena Storckenfeldt och Lars Püss (båda M) yrkande 2,

2024/25:1453 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 4 och

2024/25:2010 av Joakim Sandell m.fl. (S) yrkandena 1 och 2.

Reservation 2 (S)

Reservation 3 (SD)

Reservation 4 (V)

4. Statligt ägda företags klimatarbete

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:269 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkande 8,

2024/25:509 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 1,

2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 19 och

2024/25:2615 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 1–3 och 5.

Reservation 5 (S)

Reservation 6 (V)

Reservation 7 (MP)

5. Övrigt om statens ägande och förvaltning av företag

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:269 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkandena 1–3, 5 och 18,

2024/25:886 av Magnus Manhammar (S),

2024/25:1453 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 1 och 3 samt

2024/25:2643 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkande 18.

Reservation 8 (SD)

Reservation 9 (V)

Statens ägande och förvaltning av vissa företag

6. Lernia AB

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:509 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 3 och

2024/25:1453 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 5.

Reservation 10 (S)

Reservation 11 (SD)

7. Postnord AB

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:554 av Birger Lahti m.fl. (V) yrkande 4,

2024/25:1393 av Thomas Morell m.fl. (SD) yrkande 9,

2024/25:1453 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 6 och

2024/25:2248 av Mattias Eriksson Falk och Roger Hedlund (båda SD).

Reservation 12 (SD)

Reservation 13 (V)

8. SJ AB

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:193 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 2,

2024/25:1453 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 7,

2024/25:2630 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 5 och

2024/25:2872 av Sten Bergheden (M).

Reservation 14 (SD)

Reservation 15 (V)

Reservation 16 (MP)

9. Sveaskog AB

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:269 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkande 9,

2024/25:554 av Birger Lahti m.fl. (V) yrkande 27,

2024/25:1370 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 11,

2024/25:1399 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 15 och

2024/25:2875 av Sten Bergheden (M).

Reservation 17 (SD)

Reservation 18 (V)

10. AB Svensk Bilprovning

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:509 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 4 och

2024/25:2977 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 2.

11. Övrigt om statens ägande och förvaltning av vissa företag

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:269 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkandena 6, 7 och 10–17,

2024/25:1393 av Thomas Morell m.fl. (SD) yrkandena 4 och 5,

2024/25:1450 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 7 och 8,

2024/25:1453 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 8 och 9,

2024/25:2380 av Jesper Skalberg Karlsson och Louise Meijer (båda M) yrkande 2 och

2024/25:2977 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 1.

Reservation 19 (SD)

Reservation 20 (V)

Stockholm den 12 december 2024

På näringsutskottets vägnar

Tobias Andersson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Tobias Andersson (SD), Elisabeth Thand Ringqvist (C), Mats Green (M), Monica Haider (S), Jessica Stegrud (SD), Mattias Jonsson (S), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Marianne Fundahn (S), Josef Fransson (SD), Kjell Jansson (M), Birger Lahti (V), Eric Palmqvist (SD), Nils Seye Larsen (MP), Louise Eklund (L), Aida Birinxhiku (S), Daniel Vencu Velasquez Castro (S) och Lili André (KD).

Redogörelse för ärendet

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens skrivelse 2024 års redogörelse för företag med statligt ägande (skr. 2023/24:140). Två motioner har väckts med anledning av skrivelsen. Utskottet behandlar även 39 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2024/25. En förteckning över de behandlade förslagen finns i bilaga 1, och i bilaga 2 finns en tabell över företag med statligt ägande.

Utskottet beslutade i oktober 2024 att ge arbetsmarknads-, finans-, trafik- och utrikesutskottet tillfälle att yttra sig över följd motionsyrkanden om skrivelse 2023/24:140 i de delar som berör respektive utskotts beredningsområde. Trafikutskottet beslutade att inte lämna något yttrande (prot. 2024/25:4). Finans-, utrikes-, och arbetsmarknadsutskottet har yttrat sig över följd motionerna i de delar som berör respektive utskotts beredningsområde (yttr. 2024/25:FiU1y, UU prot. 2024/25:10, yttr. 2024/25:AU2y). Yttrandena finns i bilaga 3, 4 och 5.

Ledamöter från näringsutskottet deltog efter inbjudan av trafikutskottet även vid den information som lämnades av företrädare för Postnord vid trafikutskottets sammanträde torsdagen den 5 december 2024.

Utskottet fick vidare den 12 december 2024 aktuell information om företag med statligt ägande från statssekreterare Lars Hjalmered från Finansdepartementet.

Utskottets överväganden

Övergripande om statens ägande och förvaltning av företag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna och avslår samtliga motionsyrkanden. Utskottet hänvisar främst till de grundläggande principer och regelverk som är styrande för statens bolagsförvaltning.

Jämför reservation 1 (SD, C), 2 (S), 3 (SD), 4 (V), 5 (S), 6 (V), 7 (MP), 8 (SD) och 9 (V).

Skrivelsen

I skrivelsen lämnar regeringen en redogörelse för förvaltningen av statens bolagsägande och för verksamheten i de bolag som Regeringskansliet förvaltar vid årsskiftet 2023/24. I skrivelsen anger regeringen att den aktivt ska förvalta bolagen med statligt ägande så att den långsiktiga ekonomiska värdeutvecklingen blir den bästa möjliga och de särskilt beslutade samhällsuppdragen utförs väl. För att åstadkomma detta uppger regeringen att det är viktigt att ge bolagen förutsättningar och möjligheter att utvecklas och fortsätta konkurrera på sina marknader. Ökad globalisering, teknologisk utveckling och konkurrensutsättning har förändrat förutsättningarna för ett flertal av de statligt ägda bolagen. Till följd av detta har den statligt ägda bolagsportföljen förändrats betydligt över tid. För staten som ägare ingår att pröva skälen för fortsatt statligt ägande, liksom att överväga bolagens olika uppdrag och inriktningen på deras verksamhet. Regeringen anger vidare att många av bolagen har verksamheter och samhällsuppdrag som motiverar att staten även fortsättningsvis är en betydande bolagsägare.

I verksamhetsberättelsen, som är en del av skrivelsen, redovisar regeringen hur förvaltningen av statens bolagsägande utvecklades under 2023. Förändringar av styrelseledamöter redovisas t.o.m. maj 2024. I redovisningen ingår information om dels aktiebolag vars aktier förvaltas av Regeringskansliet, dels verksamheten i organisationerna Svenska skeppshypotekskassan, Stiftelsen Industrifonden och Stiftelsen Norrlandsfonden. I verksamhetsberättelsen redogör regeringen även för statens ägarpolicy och principer för bolag med statligt ägande. Statens ägarpolicy och principer för bolag med statligt ägande beslutades i februari 2020 och har inte ändrats sedan dess. Regeringen anger att den avser att fortsätta att utveckla bolagsstyrningen och att revidera statens ägarpolicy.

I skrivelsen anger regeringen även att konstitutionsutskottet under hösten 2023 genomförde en granskning av regeringens styrning av statligt ägda bolag med samhällsuppdrag (bet. 2023/24:KU10, rskr. 2023/24:116). I sitt betänkande framhöll konstitutionsutskottet bl.a. betydelsen av att minimera risken för intressekonflikter inom förvaltningen av bolag med särskilt beslutade samhällsuppdrag och vikten av en god offentlighetsstruktur i bolagsförvaltningen. Konstitutionsutskottet behandlade även vissa specifika frågor avseende bl.a. bolagsstämmor, ägardialoger, revisorsmöten och styrdokument. Regeringen avser att fortsätta utveckla förvaltningen av bolagen med statligt ägande med beaktande av de uttalanden som konstitutionsutskottet gjorde i sitt betänkande.

Den årliga redogörelsen innehåller även information om bolagen med statligt ägande inom områden som regeringen prioriterar, vilka kan ändras över tid. Riksdagen får också information om bolagen med statligt ägande i andra sammanhang, t.ex. i budgetpropositionen och i skrivelser till riksdagen med anledning av granskningsrapporter från Riksrevisionen. Regeringen avser att fortsätta utvecklingen av verksamhetsberättelsen för att säkerställa att riksdagen får en god bild av den statliga bolagsportföljen. I årets berättelse presenteras framför allt de tre tematiska områden som är särskilt viktiga för staten som ägare: bolag med statligt ägande som föredömen, operationell excellens och att säkra långsiktigt värdeskapande. I likhet med föregående års verksamhetsberättelse ingår exempelvis detaljerad information om bolagens indirekta växthusgasutsläpp i värdekedjan, huruvida bolagen har fastställt mål för biologisk mångfald och om bolaget avger en s.k. taxonomirapportering.

I verksamhetsberättelsen beskrivs också processen för att nominera styrelseledamöter. I några avsnitt behandlas Regeringskansliets arbete med bolagens ekonomiska mål och uppdragsmål, dvs. mål för de särskilt beslutade samhällsuppdragen. I verksamhetsberättelsen redogörs även för bolagens arbete med att fastställa strategiska mål för ett hållbart värdeskapande, och en särskild återrapportering görs av Vattenfall AB:s hållbarhetsmål 2030 och 2040. Könsuppdelad statistik redovisas för styrelserna, de verkställande direktörerna och ledningsgrupperna, och jämförelser görs med regeringens målsättning för en jämn könsfördelning.

Motionerna

Översyn av statens företagsägande

I kommittémotion 2024/25:1453 av Tobias Andersson m.fl. (SD) menar motionärerna i yrkande 2 att regeringen bör göra en översyn av statens bolagsportfölj med fokus på eventuella avyttringar.

Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) förordar i kommittémotion 2024/25:2467 yrkande 18 ett tillkännagivande om att staten bör göra genomsynningar av sina bolagsportföljer för att avyttra hela bolag eller de delar av bolag som med fördel kan drivas av andra aktörer.

Statligt ägda företags påverkansarbete

I kommittémotion 2024/25:509 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att statligt ägda bolag ska redovisa vilka medlemsavgifter de betalar till näringslivsorganisationer.

Tobias Andersson m.fl. (SD) anger i kommittémotion 2024/25:1453 yrkande 4 att regeringen ska uppmanas att se över statliga bolags opinionsbildande arbete för att tydliggöra att bolagens kommunikationsarbete måste bedrivas på ett förtroendeingivande sätt.

I kommittémotion 2024/25:269 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkande 4 anges att samhällsägda företag bör uppträda neutralt, och motionärerna menar därför att dessa företag inte ska vara medlemmar i Svenskt Näringsliv eller liknande intresseorganisationer.

I motion 2024/25:149 av Ola Möller (S) föreslås ett tillkännagivande om att statliga bolag ska lämna Svenskt Näringsliv samt bilda en egen arbetsgivarorganisation för offentligt ägda bolag.

Josef Fransson (SD) föreslår i motion 2024/25:221 yrkande 2 att det införs ett regelverk för att förhindra att statliga bolag används för partipolitisk opinionsbildning.

Helena Storckenfeldt och Lars Püss (båda M) anger i motion 2024/25:1098 yrkande 2 att staten som aktiv och ansvarsfull ägare bör se över de statligt ägda bolagen och deras vd:ars roll i syfte att de inte ska ägna sig åt politisk opinionsbildning.

I motion 2024/25:2010 av Joakim Sandell m.fl. (S) yrkande 1 framhålls att de statligt ägda företagen ska lämna Svenskt Näringsliv och i stället ansluta sig till en arbetsgivarorganisation som inte bedriver politisk opinionsbildning. Vidare föreslås i yrkande 2 ett tillkännagivande om att regeringen i sin ägarpolicy ska ställa krav på att de statligt ägda bolagen redovisar vilka organisationer de är medlemmar i eller stöder på annat sätt samt hur stora belopp som betalas till varje organisation årligen.

Statligt ägda företags klimatarbete

I kommittémotion 2024/25:509 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 1 anges när det gäller valberedningsarbetet i statliga ägda bolag att regeringen bör uppmanas att säkerställa att styrelseledamöterna i dessa bolag har relevant kunskap om de utmaningar som följer av klimatomställningen.

Lorena Delgado Varas m.fl. (V) föreslår i kommittémotion 2024/25:269 yrkande 8 ett tillkännagivande om att regeringen bör omarbete ägardirektiven för de statliga bolag som ansvarar för naturresurser med en längre omloppstid i syfte att avkastningskraven ska följa en längre tidsperiod.

I kommittémotion 2024/25:2613 yrkande 19 föreslår Elin Söderberg m.fl. (MP) ett tillkännagivande om att alla statliga bolag ska ha vetenskapligt baserade klimatmål och klimatplaner samt ges skärpta ägardirektiv om att verka för att nå miljömålen och Parisavtalet.

Vidare anser Elin Söderberg m.fl. (MP) i kommittémotion 2024/25:2615 yrkande 1 att alla statliga bolag ska anta vetenskapligt baserade klimatmål. I yrkande 2 menar motionärerna att alla statliga bolag ska anta handlingsplaner för att nå vetenskapligt baserade klimatmål för den egna verksamheten och bidra till Parisavtalet. Motionärerna menar även i yrkande 3 att statliga bolag i ägardirektiv ska uppdras att verka för att nå miljömålen, Parisavtalet samt målen i Agenda 2030. Därtill framhålls i yrkande 5 att statliga bolag ska få en utsläppsbudget definierad i sina direktiv.

Övrigt om statens ägande och förvaltning av företag

I kommittémotion 2024/25:1453 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 1 anges att det finns statliga innehav som under vissa omständigheter skulle kunna reduceras. I yrkande 13 framförs att regeringens mål om minst 40 procent av vardera könet i statliga bolagsstyrelser ska tas bort som hållbarhetsmål.

I kommittémotion 2024/25:269 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkande 1 efterfrågas ett tillkännagivande om att samhällsnyttan alltid ska stå i fokus för ägarstrategin samtidigt som företagen bedrivs ekonomiskt effektivt, och i de fall viktiga samhällsintressen står i konflikt med de statliga bolagens vinstkrav ska målsättningen i ägarstrategin ses över. I yrkande 2 förordas att regeringen bör tillsätta en utredning om det statliga ägandet och de statligt ägda företagens demografiska ansvar och vilka demografiska effekter det har. Vidare förordar motionärerna i yrkande 3 ett tillkännagivande om att statliga bolag bör verka för en ökad förädling i syfte att skapa arbetstillfällena och öka exportvärdet. I yrkande 5 efterfrågas ett tillkännagivande om att de statligt ägda bolagen senast vid årsskiftet 2024/25 ska återkomma med en kartläggning av könsfördelningen på alla nivåer i respektive bolag och utifrån denna komma med förslag på åtgärder för en mer jämställd verksamhet. Därtill begär motionärerna i yrkande 18 ett tillkännagivande om att statliga bolag inte ska handla med Israel så länge kriget mot Gaza och ockupationen av Palestina pågår.

Magnus Manhammar (S) föreslår i motion 2024/25:886 att regeringen ska uppmanas att införa heltid som norm i statliga bolag.

I motion 2024/25:2643 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkande 18 begärs ett tillkännagivande om att säkerställa att samiska rättigheter till mark och vatten för samiska intressen stärks och att statliga bolag som hämtar intäkter från nyttjande av naturresurser i Sápmi avsätter en del av vinsten till förvaltning och utveckling av samiskt samhällsliv, språk och kultur.

Bakgrund och pågående arbete

Inledning

Av skrivelsen framgår att statens bolagsportfölj vid årsskiftet 2023/24 bestod av 44 bolag, som är verksamma inom sektorerna basindustri och energi, fastigheter, finans, infrastruktur, tjänster, telekom, konsumenter och transporter.

Flera av bolagen har startat som affärsverk, affärsverksamhet inom myndigheter eller statliga monopol. De flesta av bolagen verkar på affärsmässiga grunder på fullt konkurrensutsatta marknader. Vidare har 22 bolag ett s.k. samhällsuppdrag som riksdagen beslutat särskilt om, vilket innebär att de ska uppnå andra mål än ekonomisk avkastning.

Grunder för förvaltning av statliga företag

Riksdagen beslutar om grunderna för hur statens tillgångar ska förvaltas och förfogas över, vilket innefattar de statligt ägda bolagen. Enligt de riktlinjer som riksdagen beslutade om våren 1996 (prop. 1995/96:141, bet. 1995/96:NU26) ska följande huvudprinciper gälla för förvaltningen av bolag med statligt ägande:

- Statligt ägda företag ska arbeta under krav på effektivitet, avkastning på det kapital företaget representerar och strukturanpassning.
- Den som utövar förvaltningen av ett statligt ägt företag ska med utgångspunkt i uppsatta verksamhetsmål aktivt följa företagets utveckling och vidta nödvändiga åtgärder för att företaget ska uppfylla kraven på effektivitet, avkastning och strukturanpassning.

Regeringens förvaltningsmandat

Regeringen förvaltar och förfogar enligt 9 kap. 8 § regeringsformen, med vissa undantag, över statens tillgångar. Enligt 9 kap. 9 § regeringsformen beslutar riksdagen om grunderna för förvaltningen av och förfogandet över statens tillgångar. Bestämmelser om förvärv och överlåtelse av egendom, däribland aktier och andelar i företag, finns i budgetlagen (2011:203). Enligt 8 kap. 3 § budgetlagen får regeringen inte utan riksdagens bemyndigande förvärva aktier eller andelar i ett företag eller på annat sätt öka statens röst- eller ägarandel i ett företag. Regeringen får inte heller utan riksdagens bemyndigande skjuta till kapital till ett företag. Enligt 8 kap. 4 § andra stycket budgetlagen får regeringen inte utan riksdagens bemyndigande genom försäljning eller på annat sätt minska statens ägarandel i företag där staten har hälften eller mer än hälften av rösterna för samtliga aktier eller andelar. Utöver vad som framgår av dessa bestämmelser krävs riksdagens godkännande vid väsentliga ändringar av bolagens verksamhetsföremål. Riksdagsbeslut krävs däremot inte för t.ex. utdelningar, eftersom dessa ingår i den löpande förvaltningen.

Lagstiftning

Bolag med statligt ägande lyder under samma lagar som privatägda bolag. Det handlar t.ex. om aktiebolags-, årsredovisnings-, konkurrens-, bokförings- och säkerhetsskyddslagen samt värdepappers- och insiderlagstiftningen. Bolagen kan också omfattas av direkt tillämpliga EU-förordningar, t.ex. marknadsmissbruksförordningen och dataskyddsförordningen. Därutöver kan de bolag med statligt ägande som är verksamma inom en viss sektor, liksom privatägda

bolag, lyda under särskild sektorslagstiftning. Arbetet inom Regeringskansliet är fördelat så att ansvaret för särskild sektorslagstiftning typiskt sett ligger på andra enheter än de enheter som förvaltar bolagen med statligt ägande. Syftet är att upprätthålla en åtskillnad mellan statens roll som ägare och lagstiftare.

Vidare gäller EU:s bestämmelser om statligt stöd. Reglerna gäller för allt stöd från staten till såväl statligt som privat ägda företag. Syftet med reglerna är att förhindra att en medlemsstat snedvrider konkurrensen genom stöd som stärker det inhemska näringslivets konkurrenskraft till nackdel för företag i en annan medlemsstat. Enligt EU:s regelverk ska den s.k. marknadsekonomiska investeringsprincipen tillämpas bl.a. vid kapitaltillskott i bolag med statligt ägande. Normalt är principen uppfylld om kapitaltillskott lämnas på villkor och under förutsättningar som en privat investerare skulle ha accepterat.

Styrning av bolag med statligt ägande

Aktiebolag med statligt ägande regleras av aktiebolagslagen (2005:551), och i egenskap av företrädare för statens ägande lyder regeringen alltså under samma regler som andra bolagsägare. Innebörden av detta är bl.a. att ägarinflytandet utövas i bolagets beslutande organ, bolagsstämman (7 kap. 1 § aktiebolagslagen). Stämman utser styrelsens ledamöter, vilka i ett statligt helägt företag representerar staten som ägare. Dock utser inte stämman de representanter för arbetstagarna som också är ledamöter i styrelsen. Styrelsen utser i sin tur verkställande direktör. Genom bl.a. valet av styrelse och möjligheten att föra in särskilda bestämmelser i bolagsordningen kan statens representanter på bolagsstämman påverka inriktningen av bolagets verksamhet.

Bolagets styrelse ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. I detta ingår att fortlöpande bedöma bolagets ekonomiska situation och att se till att bolaget har en betryggande internkontroll. Den löpande verksamheten sköts av bolagets ledning. Styrelsen i bolag med statligt ägande ska genom styrelseordföranden samordna sin syn med företrädare för ägaren när bolaget står inför särskilt viktiga avgöranden (ägarsamordning). Vid regelbundna möten mellan företrädare för bolag respektive ägare (ägardialog) följs bl.a. målen för bolagen upp.

Statens ägarpolicy

I Statens ägarpolicy och principer för bolag med statligt ägande 2020 redogörs för grunderna för de uppdrag och mål som sätts upp för bolag med statligt ägande. Det redogörs även för tillämpliga ramverk och viktiga principfrågor när det gäller styrningen av bolagen. I ägarpolicyen ingår vidare regeringens principer för bolagsstyrning, ersättning och andra anställningsvillkor för ledande befattningshavare samt extern rapportering i bolag med statligt ägande. Statens ägarpolicy ska tillämpas i bolag med statligt majoritetsägande. I övriga bolag där staten är delägare verkar staten i dialog med övriga ägare för att ägarpolicyen ska tillämpas.

Uppdrag och mål för bolag med statligt ägande

Bolagsordningen

Genom bolagsordningen bestämmer ägaren bolagets verksamhetsföremål och vissa angivna ramar för verksamheten. I bolag med statligt ägande har verksamhetsföremålet sin grund i riksdagens beslut om bolagets uppdrag. Bolagsordningarna utgår från aktiebolagslagens regler för bolag med aktier upptagna till handel på en reglerad marknad, Svensk kod för bolagsstyrning och statens ägarpolicy.

Särskilt beslutade samhällsuppdrag

Vissa bolag med statligt ägande har ett samhällsuppdrag som riksdagen beslutat särskilt om. Ett sådant uppdrag innebär att bolaget ska bedriva en verksamhet som syftar till att generera andra effekter än ekonomisk avkastning för ägaren. I vissa fall kan verksamheter inom ramen för ett särskilt beslutat samhällsuppdrag delfinansieras genom anslag på statsbudgeten. Vilka bolag som har samhällsuppdrag framgår av tabellen i bilaga 2.

Ägaranvisningar

Genom en s.k. ägaranvisning kan ägaren ge instruktioner till bolagets styrelse. I bolag med statligt ägande används ägaranvisningar i huvudsak för bolag som har särskilt beslutade samhällsuppdrag, får anslag eller befinner sig i omstrukturering eller vid avregleringar och andra liknande väsentliga förändringar. Ägaranvisningar ska till sitt innehåll vara relevanta, konkreta och tydliga samt formaliseras genom beslut på bolagsstämman. Om ett uppdrag lämnas i en ägaranvisning ska det tydligt framgå av ägaranvisningen hur uppdraget ska finansieras, redovisas och följas upp.

Ekonomiska mål

Ekonomiska mål är ett viktigt verktyg i styrningen av bolag med statligt ägande. Ägarens syfte med att fastställa ekonomiska mål för bolagen är att

- säkerställa värdeskapande genom att styrelsen och företagsledningen arbetar mot långsiktiga, ambitiösa och realistiska mål
- uppnå kapitaleffektivitet genom att tydliggöra kostnaden för eget kapital
- hålla bolagens finansiella risk på en rimlig nivå
- tillförsäkra ägaren direktavkastning genom hållbara och förutsägbara utdelningar med hänsyn till bolagens framtida kapitalbehov och finansiella ställning
- på ett strukturerat sätt mäta, följa upp och utvärdera bolagens lönsamhet, effektivitet och risknivå.

Uppdragsmål för bolag med särskilt beslutade samhällsuppdrag

För att kunna utvärdera och följa upp hur de särskilt beslutade samhällsuppdragen utförs fastställs i relevanta fall uppdragsmål. Syftet med att fastställa uppdragsmål för bolagen är att

- säkerställa att de särskilt beslutade samhällsuppdragen utförs väl
- tydliggöra kostnaden för utförandet av de särskilt beslutade samhällsuppdragen
- möjliggöra uppföljning och rapportering till riksdagen och andra intressenter samt klargöra förutsättningarna för de ekonomiska målen.

Utrikesutskottets yttrande

Utrikesutskottet beslutade att yttra sig över motion 2024/25:269 (V) yrkande 18 genom en anteckning i protokollet (prot. 2024/25:10). I protokollet hänvisar utrikesutskottet till vad det anförde i sin behandling av motionsyrkanden om Mellanöstern och Nordafrika våren 2024 (bet. 2023/24:UU15). I behandlingen då uppmärksammade utrikesutskottet att regeringen inte stödde bojkott av eller sanktioner mot Israel och att regeringen hade meddelat att det svenska engagemanget i Israel skulle öka ytterligare över tid. Utrikesutskottet anser mot bakgrund av detta att näringsutskottet bör avstyrka det aktuella motionsyrkandet. Vänsterpartiets ledamot anmälde en avvikande mening.

Tidigare riksdagsbehandling

Flera av de motioner som behandlas i detta avsnitt tar upp förslag som liknar förslag som utskottet behandlat tidigare. Det handlar t.ex. om statens företagsägande, övergripande frågor om förvaltning och uppdrag samt statligt ägda företags påverkansarbete och klimatarbete. Utskottet behandlade sådana frågor senast våren 2024 i betänkande 2023/24:NU4. Utskottet hänvisade då främst till de grundläggande principer och regelverk som är styrande för statens bolagsförvaltning.

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottets ställningstagande redovisas under följande rubriker:

- Skrivelsen
- Översyn av statens företagsägande
- Statligt ägda företags påverkansarbete
- Statligt ägda företags klimatarbete
- Övrigt om statens ägande och förvaltning av företag.

Skrivelsen

Utskottet kan konstatera att bolag med statligt ägande utgör en betydande del av det svenska näringslivet. I den statliga bolagsportföljen finns 40 hel- och delägda företag. Systemet med en årlig redogörelse från regeringen för företag med statligt ägande baseras på ett beslut av riksdagen från 1981. Som utskottet

vid ett flertal tillfällen framhållit är det av stor vikt att regeringen årligen lämnar dessa redogörelser för att riksdagen ska kunna följa utvecklingen i bolagsportföljen och regeringens förvaltning av de aktuella företagen. Redogörelsen har under åren utvecklats till både form och innehåll. Utskottet vill understryka vikten av att regeringen fortsätter utveckla innehållet i den årliga skrivelsen så att riksdagen på ett bättre sätt ska kunna få en bild av utvecklingen i de statliga bolagen.

Därmed föreslår utskottet att riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna.

Översyn av statens företagsägande

I två motionsyrkanden efterfrågas en översyn av statens bolagsportfölj i syfte att helt eller delvis avveckla statens ägande i vissa bolag. Utskottet kan konstatera att det i den statliga bolagsportföljen finns 40 hel- eller delägda företag. Av dessa bolag har 22 stycken ett särskilt samhällsuppdrag som har beslutats av riksdagen, vilket innebär att de ska skapa samhällsnytta som inte alltid kan mätas i ekonomiska termer. Vid årsskiftet 2023/24 hade de statligt ägda bolagen ett sammanlagt värde på ca 820 miljarder kronor. Utskottet kan vidare konstatera att flera av bolagen har startat som affärsverk, affärsverksamhet inom en myndighet eller statliga monopol, och i dag verkar de flesta av bolagen på fullt konkurrensutsatta marknader. Det är därför viktigt att de i likhet med privatägda bolag agerar långsiktigt, effektivt och lönsamt samt ges förmåga att utvecklas. Det är utskottets uppfattning att regeringen aktivt ska förvalta statens tillgångar i form av aktierna i bolagen med statligt ägande så att deras värdeutveckling och avkastning blir den bästa möjliga givet ett balanserat risktagande samt att de särskilt beslutade samhällsuppdragen utförs väl. Det är vidare viktigt att staten är en aktiv, professionell ägare med fokus på långsiktigt och hållbart värdeskapande. Utskottet vill påminna motionärerna om vad regeringen anför i skrivelsen om att det ingår för staten som aktiv och professionell ägare att pröva skälen för fortsatt statligt ägande liksom att överväga bolagens olika uppdrag och inriktning. Vidare anger regeringen att inriktningen på många av bolagens verksamhet och samhällsuppdrag motiverar att staten även fortsättningsvis är en betydande bolagsägare. Även om det i utskottet finns olika syn på statens ägande av bolag ser utskottet inget skäl att tillstyrka motionsyrkandena.

Därmed avstyrker utskottet motionsyrkandena.

Statligt ägda företags påverkansarbete

Utskottet behandlar i det följande motionsyrkanden som rör de statligt ägda företagens medlemskap i vissa organisationer och deras opinionsbildande arbete. Utskottet vill här påminna om att bolag med statligt ägande är självständiga juridiska personer, och liksom övriga svenska aktiebolag lyder de under aktiebolagslagen (2005:551). Enligt aktiebolagslagen ansvarar

styrelsen för bolagets organisation och förvaltningen av dess angelägenheter och ska, liksom bolagets ledning, se till bolagets bästa. Det är styrelsen som utser bolagets vd och som gör bedömningen av hans eller hennes övriga uppdrag. Det är även bolagets ledning som ansvarar för verksamheten. Vidare vill utskottet påminna om att de riktlinjer som ställs upp i statens ägarpolicy, vilken utgör en bindande ägaranvisning i statligt helägda bolag, anger att bolagen ska agera på ett sådant sätt att de åtnjuter offentligt förtroende. När det gäller de statligt ägda bolagens kommunikations- och påverkansarbete utgår utskottet från att bolagen och deras representanter för fram argument och ståndpunkter i debatten som är balanserade och välgrundade. Därtill när det gäller frågan om medlemskap i vissa intresseorganisationer står det var och en fritt att inom ramen för regeringsformens bestämmelser om föreningsfrihet sluta sig samman med andra för allmänna och enskilda syften. Utskottet ser mot den bakgrunden inte skäl att förorda några tillkännagivanden i linje med det som anförs i motionerna.

Därmed avstyrker utskottet motionsyrkandena.

Statligt ägda företags klimatarbete

I ett antal motioner förordas tillkännagivanden som rör de statligt ägda företagens klimatarbete. Utskottet vill i likhet med föregående år då liknande motionsyrkanden behandlades påminna om vad som anges i ägarpolicy. Ägarpolicy är en bolagsrättsligt bindande ägaranvisning i statligt helägda bolag, som bl.a. innehåller riktlinjer för hållbart värdeskapande och strategiska mål. I ägarpolicy uttrycks att bolagen ska agera föredömligt inom området hållbart företagande och i övrigt agera på ett sådant sätt att de åtnjuter offentligt förtroende. Internationella riktlinjer, Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling ska vara vägledande för bolagens arbete, och det är av särskild vikt att bolag med statligt ägande arbetar för en miljömässigt hållbar utveckling med minskad klimat- och miljöpåverkan. Utskottet konstaterar vidare att det av ägarpolicy framgår att bolagen ska vara föredömen på miljö- och klimatområdet inom sina respektive branscher. Vidare framgår att bolagen ska arbeta för att nå de nationella miljö- och klimatmål som riksdagen beslutat om samt Parisavtalet.

Därtill vill utskottet framhålla att de statligt ägda bolagen ska styras enligt den svenska bolagsstyrningsmodellen. Modellen innebär att de statligt ägda bolagen associationsrättsligt styrs på samma sätt som privatägda bolag med bolagsstämman som det högsta beslutande organet. Det innebär att det är styrelsen som ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av dess angelägenheter och att bolagets ledning sköter den operationella driften av bolagets verksamhet. Bolag med statligt ägande lyder alltså som utgångspunkt under samma lagar som privatägda bolag. Vidare vill utskottet påminna om att vissa bolag dessutom har särskilt beslutade samhällsuppdrag. I dessa fall har riksdagen beslutat att bolaget i förekommande fall ska bedriva en verksamhet som syftar till att generera andra effekter än ekonomisk avkastning för ägaren.

Samtidigt gäller att ägarens kostnad för eget kapital är en viktig utgångspunkt för de ekonomiska målen. Det är denna kostnad som ytterst avgör om staten som ägare får en rimlig och marknadsmässig kompensation för det risktagande som ägandet i ett bolag innebär.

När det gäller motionsyrkanden om valberedningsarbetet i statligt ägda bolag och om att styrelserna i de statligt ägda bolagen ska ha kunskap om de utmaningar som följer av klimatomställningen vill utskottet dessutom anföra följande. I regeringens skrivelse anges att utgångspunkten för varje nominering av en styrelseledamot ska vara kompetensbehovet i respektive bolagsstyrelse. Regeringen anser att det är viktigt att styrelsens sammansättning är sådan att styrelsen alltid har sådan branschkunskap eller annan kompetens som är direkt relevant för bolaget, även när bolaget utvecklas och omvärlden förändras. Därutöver framhåller regeringen att hållbart företagande är en viktig fråga för staten som ägare och att det krävs att styrelsen har förmåga att arbeta strategiskt inom detta område.

Därmed avstyrker utskottet motionsyrkandena.

Övrigt om statens ägande och förvaltning av företag

I det följande behandlar utskottet motioner som rör den övergripande förvaltningen av statligt ägda bolag. Det gäller bl.a. förslag om tillkännagivanden om de statligt ägda bolagens finansiella mål, deras demografiska ansvar och styrningen av dessa bolag. Utskottet vill inledningsvis påminna om vad det tidigare framfört om vikten av statens ägarpolicy för förvaltningen av de statligt ägda bolagen. Ägarpolicyen är en bolagsrättsligt bindande ägaranvisning i statligt helägda bolag och innehåller bl.a. riktlinjer om hållbart värdeskapande, strategiska mål och systematiskt säkerhetsarbete. I ägarpolicyen uttrycks vidare att bolagen ska agera föredömligt inom området hållbart företagande och i övrigt agera på ett sådant sätt att de åtnjuter offentligt förtroende. Internationella riktlinjer, Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling ska vara vägledande för arbetet.

Utskottet vill även påminna om att bolagen ska styras enligt den svenska bolagsstyrningsmodellen, vilket bl.a. innebär att de statliga bolagen associationsrättsligt styrs på samma sätt som privatägda bolag med bolagsstämman som det högsta beslutande organet. Det innebär att det är styrelsen som ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av dess angelägenheter och att bolagets ledning sköter den operationella driften av bolagets verksamhet. Bolag med statligt ägande lyder alltså som utgångspunkt under samma lagar som privatägda bolag.

Vidare vill utskottet framhålla att vissa bolag dessutom har särskilt beslutade samhällsupdrag. I dessa fall har riksdagen beslutat att bolaget i förekommande fall ska bedriva en verksamhet som syftar till att generera andra effekter än ekonomisk avkastning för ägaren.

Utskottet kan vidare konstatera att staten är en stor företagsägare och kommer att vara det inom överskådlig tid. Det är därutöver ett faktum att de

flesta av de statligt ägda bolagen i dag verkar på fullt konkurrensutsatta marknader. Utskottet vill därför på ett övergripande plan framhålla vikten av att dessa bolag konkurrerar på samma villkor som andra bolag och agerar långsiktigt, effektivt och lönsamt samt ges en förmåga att utvecklas. Utskottet ser därmed inte några skäl för riksdagen att uppmana regeringen att, som föreslås i ett antal motionsyrkanden, vidta åtgärder för att på ett övergripande plan ändra den statliga förvaltningsmodellen för dessa bolag. Med det ovannämnda i beaktande ser utskottet inte heller skäl att förorda tillkännagivanden som rör arbetstid i de statligt ägda bolagen eller nyttjandet av naturresurser i Sápmi.

När det gäller sammansättningen av bolagens styrelser förordas i en motion ett tillkännagivande om att regeringen ska ta bort målet om att varje styrelse ska bestå av minst 40 procent av vardera könet. Utskottet avser inte att ställa sig bakom ett sådant tillkännagivande utan hänvisar i stället till de riktlinjer om styrelsenomineringsprocessen och styrelsens sammansättning som finns i ägarpolycyn. Ägarpolycyn innehåller därutöver riktlinjer om bolagens jämställdhetsarbete. Här framgår att bolagen ska vara föredömen i jämställdhetsarbetet och arbeta aktivt med jämställdhet i sin verksamhet, inte minst vid tillsättningar på chefsnivå. Utskottet avser mot bakgrund av det sagda inte heller att förorda något tillkännagivande om en kartläggning av könsfördelning i bolagen i enlighet med det som förordas i en annan motion.

Vidare vill utskottet mot bakgrund av vad som efterfrågas i en motion om statens ägande av företag påminna om de riktlinjer som riksdagen beslutade om våren 1996, där det bl.a. anges att statligt ägda företag ska arbeta under krav på effektivitet, avkastning på det kapital företaget representerar och strukturanpassning. Därtill ska staten vara en aktiv och professionell ägare med fokus på långsiktigt och hållbart värdeskapande. Detta innebär bl.a. att staten ska pröva skälen för fortsatt statligt ägande liksom överväga bolagens olika uppdrag och inriktning. Utskottet menar därmed att motionsyrkandet kan avslås av riksdagen.

När det gäller ett motionsyrkande om att statligt ägda bolag inte ska handla med Israel så länge kriget mot Gaza och ockupationen av Palestina pågår noterar utskottet vad utrikesutskottet anförde i sitt yttrande. Utrikesutskottet framhåller att regeringen inte stöder en bojkott av eller sanktioner mot Israel och att regeringen meddelat att det svenska engagemanget i Israel ska öka ytterligare över tid. Utrikesutskottet anser vidare att näringsutskottet ska avstyrka motionsyrkandet.

Utskottet avstyrker därmed samtliga motionsyrkanden.

Statens ägande och förvaltning av vissa företag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om statens ägande och förvaltning av Akademiska Hus AB, Lernia AB, Orio AB, Postnord AB, Samhall AB, SBAB, SJ AB, Sveaskog AB, AB Svenska Spel, AB Svensk Bilprovning, Svevia AB, Swedavia AB, Telia Company AB, Vattenfall AB och Visit Sweden AB. Utskottet hänvisar bl.a. till grundläggande principer för förvaltningen av företag med statligt ägande, tidigare riksdagsbeslut samt pågående arbete och utredningar.

Jämför reservation 10 (S), 11 (SD), 12 (SD), 13 (V), 14 (SD), 15 (V), 16 (MP), 17 (SD), 18 (V), 19 (SD) och 20 (V) samt det särskilda yttrandet (S).

Motionerna

Lernia AB

I kommittémotion 2024/25:509 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 3 efterfrågas ett tillkännagivande om att återkalla bemyndigandet att sälja Lernia AB.

Tobias Andersson m.fl. (SD) begär i kommittémotion 2024/25:1453 yrkande 5 att regeringen ska initiera avyttringen av Lernia AB i enlighet med det bemyndigande som riksdagen har beslutat om.

Postnord AB

Thomas Morell m.fl. (SD) framhåller i kommittémotion 2024/25:1393 yrkande 9 att regeringen bör återkomma med förslag som skapar en bättre balans mellan Postnords ekonomiska mål och samhällsuppdrag.

Tobias Andersson m.fl. (SD) föreslår i kommittémotion 2024/25:1453 yrkande 6 ett tillkännagivande om att regeringen bör verka för en uppdelning av Postnord AB.

I kommittémotion 2024/25:554 av Birger Lahti m.fl. (V) yrkande 4 efterfrågas ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med förslag som innebär att den svenska och danska posten separeras.

I motion 2024/25:2248 framför Mattias Eriksson Falk och Roger Hedlund (båda SD) att Sverige bör inleda en process för att lämna det svensk-danska samarbetet inom Postnord och i stället återupprätta Posten AB som Sveriges nationella postoperatör.

SJ AB

I partimotion 2024/25:193 yrkande 2 efterfrågar Nooshi Dadgostar m.fl. (V) ett tillkännagivande om att regeringen bör verka i EU för att SJ ska kunna drivas utifrån samhällsnytta i stället för marknadsmissiga villkor.

Tobias Andersson m.fl. (SD) begär i kommittémotion 2024/25:1453 yrkande 7 ett tillkännagivande om att regeringen ska se över och sänka statens finansiella mål för SJ AB.

I kommittémotion 2024/25:2630 yrkande 5 anger Linus Lakso m.fl. (MP) att vinstkravet för SJ AB bör tas bort.

Sten Bergheden (M) menar i motion 2024/25:2872 att regeringen bör överväga att avveckla ägandet av SJ.

Sveaskog AB

I kommittémotion 2024/25:1370 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 11 efterfrågas ett tillkännagivande om Sveaskogs skogsinnehav och skogsbruksformer.

Martin Kinnunen m.fl. (SD) föreslår även i kommittémotion 2024/25:1399 yrkande 15 ett tillkännagivande om att regeringen ska ålägga Sveaskog att anvisa marker för torvbruk på de marker Sveaskog förfogar över.

I kommittémotion 2024/25:269 yrkande 9 begär Lorena Delgado Varas m.fl. (V) ett tillkännagivande om att Sveaskog bör öka sitt innehav av skog.

Birger Lahti m.fl. (V) föreslår i kommittémotion 2024/25:554 yrkande 27 att all statligt ägd skog bör samlas i ett bolag med hållbart brukande som främsta mål.

I motion 2024/25:2875 av Sten Bergheden (M) förordas ett tillkännagivande om att se över möjligheterna att öka försäljningen av skogsmark från Sveaskog.

AB Svensk Bilprovning

I kommittémotion 2024/25:509 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 4 efterfrågas ett tillkännagivande om att återkalla bemyndigandet att sälja Aktiebolaget Svensk Bilprovning.

Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) föreslår i motion 2024/25:2977 yrkande 2 ett tillkännagivande om en successiv försäljning av statens aktier i Bilprovningen.

Övrigt om statens ägande och förvaltning av vissa företag

I kommittémotion 2024/25:1393 av Thomas Morell m.fl. (SD) yrkande 4 förordas ett tillkännagivande om att bevara samhällsviktig it-infrastruktur. Vidare efterfrågas i yrkande 5 ett tillkännagivande om en försäljning av Telia.

Tobias Andersson m.fl. (SD) begär i kommittémotion 2024/25:1450 yrkande 7 ett tillkännagivande om att ge Visit Sweden i uppdrag att stärka sina

marknadsföringsinsatser. I yrkande 8 framför motionärerna att regeringen ska uppmanas att permanenta Visit Swedens tillfälliga svemesteruppdrag.

Tobias Andersson m.fl. (SD) förordar i kommittémotion 2024/25:1453 yrkande 8 ett tillkännagivande om att Svenska Spel ska delas i två olika bolag, där de konkurrensutsatta spelformerna placeras i ett av bolagen och de monopolistiska spelformerna i ett annat. I yrkande 9 framhåller motionärerna att staten ska avyttra den del av Svenska Spel som verkar på den konkurrensutsatta marknaden.

I kommittémotion 2024/25:269 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkande 6 förordas ett tillkännagivande om att det bör införas en portalparagraf i Vattenfalls bolagsordning med den lydelse som anges i motionen. I motionen anges bl.a. att Vattenfall ska fortsätta att vara ett helstatligt bolag och att bolaget ska genomföra en övergång till hållbar energiproduktion baserad på förnybara energikällor. I yrkande 7 föreslås vidare ett tillkännagivande om att Vattenfall bör ges i uppdrag att utreda investeringskostnaderna för att återföra ett ekologiskt hållbart flöde av vatten till den torrlagda delen av Lilla Luleälven. Motionärerna efterfrågar även i yrkande 10 ett tillkännagivande om att ändra SBAB:s uppdrag och avkastningskrav. Därtill menar motionärerna i yrkande 11 att regeringen bör uppmanas att ändra ägardirektiven på så sätt att SBAB ska åläggas att upprätthålla god service och goda villkor i hela landet och därigenom bli ett samhällsnyttigt företag. I yrkande 12 föreslås ett tillkännagivande om att SBAB bör få i uppdrag att se över hur man kan bidra till att finansiera lån för företag på landsbygden och vilka särskilda aspekter som då bör beaktas. I yrkande 13 efterfrågas ett tillkännagivande om att SBAB bör få i uppdrag att arbeta aktivt med att utveckla lösningar och produkter för små och medelstora företag i syfte att utgöra ett komplement till marknaden och stödja hållbara investeringar. Vidare förordas i yrkande 14 ett tillkännagivande om att regeringen bör göra en analys av metodiken på området hållbart företagande i relation till Samhalls arbetsmiljö och olycksfallsstatistik och rapportera denna till riksdagen. Av yrkande 15 framgår att motionärerna även vill se ett tillkännagivande om att regeringen bör verka för att ändra ägaranvisningen för Samhall så att kravet på affärsmässighet tas bort. Motionärerna begär också i yrkande 16 att regeringen ska uppmanas att stoppa eventuella expansionsplaner kopplade till Swedavia och att i stället se hur tågtrafiken kan expanderas för att täcka inrikes resor. Därutöver efterfrågar motionärerna i yrkande 17 att regeringen utreder hur ägardirektiven för Akademiska Hus kan ändras eller hur man på annat sätt kan uppnå minskade hyreskostnader för högskolor och universitet.

Jesper Skalberg Karlsson och Louise Meijer (båda M) förordar i motion 2024/25:2380 yrkande 2 ett tillkännagivande om att regeringen bör överväga att se över möjligheten att sälja Svevia AB.

I motion 2024/25:2977 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 1 förordas att regeringen ska uppmanas att avyttra statens aktier i Orio AB.

Bakgrund och pågående arbete

Försäljningsbemyndiganden

För närvarande finns ett bemyndigande från riksdagen som ger regeringen möjlighet att minska eller avveckla statens ägande i Lernia AB (prop. 2012/13:1, bet. 2012/13:NU1, rskr. 2012/13:103).

Vidare har regeringen sedan hösten 2009 riksdagens bemyndigande om att minska eller öka ägandet i AB Svensk Bilprovning (prop. 2009/10:54, bet. 2009/10:NU10, rskr. 2009/10:162). Regeringen meddelade den 15 november 2024 att den hade beslutat att sälja bolaget inklusive dotterbolag. Köparen av bolaget fick efter bl.a. prövning enligt lagen om granskning av utländska direktinvesteringar tillträde till aktierna den 11 december 2024. Försäljningspriset för aktierna i Bilprovningen är 1 200 miljoner kronor.

Därtill fick regeringen 2010 riksdagens bemyndigande om att vid en lämplig tidpunkt minska statens ägande i SAS AB (prop. 2009/10:121, bet. 2009/10:FiU35, rskr. 2009/10:220). I enlighet med bolagets rekonstruktionsplan äger svenska staten sedan september 2024 inte längre några aktier i SAS.

Akademiska Hus AB

Akademiska Hus AB är ett helägt statligt bolag. Bolaget ska äga, utveckla och förvalta fastigheter för universitet och högskolor med huvudfokus på utbildnings- och forskningsverksamhet samt bedriva därmed förenlig verksamhet. Verksamheten ska bedrivas på affärsmässig grund och generera marknadsmässig avkastning genom en hyressättning som beaktar verksamhetens risk. Akademiska Hus AB ska verka för en långsiktigt hållbar utveckling av universitets- och högskoleområden. Bolagets ekonomiska mål anger bl.a. att avkastningen på det operativa kapitalet ska uppgå till minst 6,0 procent. Bolaget har vidare inget särskilt beslutat samhällsuppdrag.

Lernia AB

Lernia AB är ett statligt helägt bolag som bedriver kompetensförsörjning för arbetslivet, såsom bemanning eller utbildning, och därmed förenlig verksamhet. Bolaget har inget särskilt beslutat samhällsuppdrag.

Orio AB

I juni 2022 sålde regeringen Orio AB för 508 miljoner kronor, i enlighet med riksdagens bemyndigande från 2013 (prop. 2012/13:99, bet. 2012/13:FiU21, rskr. 2012/13:287).

Postnord AB

Postnord AB tillhandahåller rikstäckande postservice i Sverige och Danmark. Moderbolaget Postnord, som är ägare till dotterbolagen Post Danmark A/S och Postnord Group AB, är ett svenskt publikt bolag som ägs till 40 procent av den

danska staten och till 60 procent av den svenska staten. Rösterna fördelas 50/50 mellan ägarna. Bolaget har inte något särskilt beslutat samhällsuppdrag men har ett uppdrag som rör samhällsomfattande postservice, knutet till tillståndet att bedriva postverksamhet.

Postfinansieringsutredningen överlämnade sitt delbetänkande Posttjänst för hela slanten (SOU 2023:4) till regeringen den 30 januari 2023. Utredningen hade haft i uppdrag att utreda möjliga finansieringsmodeller för den samhällsomfattande posttjänsten. Bakgrunden till uppdraget var bl.a. de minskande brevmängderna under 2000-talet. Syftet var att klargöra hur den samhällsomfattande posttjänsten ska finansieras när den inte längre kan vara fullt ut självfinansierad. Betänkandet har remitterats och bereds i Regeringskansliet. Regeringen gav den 26 januari 2023 Postfinansieringsutredningen ett tilläggsuppdrag att utreda förutsättningarna för att införa en skyldighet för privatpersoner, enskilda näringsidkare och juridiska personer att ansluta sig till en digital brevlåda. Uppdraget redovisades i betänkandet Digital myndighetspost (SOU 2024:47) som överlämnades till regeringen den 25 juni 2024. Betänkandet har remitterats.

I budgetpropositionen för 2025 anger regeringen att ändringar i den danska postlagen trädde i kraft den 1 januari 2024 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 24). Ändringarna innebar att Postnords danska dotterbolag Post Danmark A/S inte längre är utsedd tillhandahållare av den samhällsomfattande posttjänsten i Danmark, utan att posttjänsterna huvudsakligen ska skötas av marknaden. Brev- och paketmarknaden i Danmark är därmed till stor del avreglerad, även om det finns vissa undantag. Postnord avser att göra anpassningar i den danska verksamheten utifrån de ändrade marknadsförutsättningarna. Regeringen framhåller att den noga följer utvecklingen i Postnord och för en dialog med danska staten i syfte att värna det svenska ägandet.

Samhall AB

Samhall AB är helägt av staten och har samhällsuppdraget att producera efterfrågade varor och tjänster och genom detta skapa meningsfulla och utvecklande arbeten åt personer med funktionsnedsättning som Arbetsförmedlingen anvisar där behoven finns. Målgruppen för skyddat arbete på Samhall är de som har en så nedsatt arbetsförmåga till följd av en funktionsnedsättning att de inte kan få ett annat arbete eller stöd genom andra insatser.

Mot bakgrund av Riksrevisionens granskning av Samhalls samhällsuppdrag (RiR 2023:14) beslutade regeringen i januari 2024 att tillsätta en utredning för att göra en översyn av Samhalls uppdrag, verksamhet och förutsättningar. Syftet med översynen är att säkerställa att verksamheten når rätt individer och utformas på ett sätt som ger dessa individer bästa möjliga stöd (dir. 2024:4). Uppdraget ska redovisas senast den 24 mars 2025.

SBAB Bank AB

SBAB Bank AB är ett helägt statligt bolag verksamt på den svenska bolåne-marknaden. Bolaget erbjuder lån, sparande och andra tjänster för boende och boendekonomi till privatpersoner, bostadsrättsföreningar och fastighetsbolag i Sverige. Ett av bolagets ekonomiska mål omfattar att dess avkastning på eget kapital över en konjunkturcykel ska vara minst 10 procent. SBAB har inget särskilt beslutat samhällsuppdrag.

SJ AB

SJ AB bildades 2001 i samband med bolagiseringen av affärsverket Statens Järnvägar. SJ bedriver persontrafik och ska, inom ramen för affärsmässighet, bidra till att uppfylla de transportpolitiska målen och därmed en långsiktig hållbar transportförsörjning i hela landet. SJ är huvudsakligen verksamt på marknaden för regionala och långväga resor. Bolaget verkar inom två typer av trafik, kommersiell trafik och upphandlad trafik (som upphandlas i konkurrens av Trafikverket eller av regionala kollektivtrafikmyndigheter). SJ driver både kommersiell trafik och upphandlad trafik på affärsmässiga grunder i konkurrens med andra tågoperatörer samt med bil-, flyg- och bussbolag. Bolaget har inget särskilt beslutat samhällsuppdrag. SJ:s beslutade ekonomiska mål anger att avkastningen på det operativa kapitalet ska uppgå till minst 7 procent i genomsnitt.

Sveaskog AB

Sveaskog AB ska äga skog och bedriva skogsbruk på ett affärsmässigt sätt och samtidigt ta miljö- och naturvårdshänsyn. Bolaget är ett statligt helägt bolag som förvaltar ca 4 miljoner hektar mark, vilket gör det till Sveriges största skogsägare. Bolagets skogsinnehav är spritt över hela Sverige men har sin tyngdpunkt i norra Sverige. Sveaskog säljer framför allt timmer, massaved och biobränsle.

Bolaget har ett samhällsuppdrag när det gäller ett markförsäljningsprogram med målet att avyttra upp till 60 000 hektar produktiv skogsmark inom det fjällnära området som ska användas som ersättningsmark. Sveaskog ska vidare ta fram ett ersättningsmarksprogram om totalt 25 000 hektar produktiv skogsmark, nedan det fjällnära området, som ska överföras till ägaren.

Av skrivelsen framgår att Sveaskog i december 2023 höll en extra bolagsstämma och beslutade att överföra ersättningsmark för skydd av värdefulla skogar motsvarande ca 21 500 hektar till staten.

AB Svenska Spel

AB Svenska Spel ska anordna spel om pengar och andra vinster med ett värde i pengar. Det är ett statligt helägt företag som är organiserat i tre affärsområden med separata spelkonton och kunddatabaser: Svenska Spel har beviljats licens för lotterier samt licens för spel på värdeautomater. Dotterbolaget Svenska

Spel Sport och Casino AB har beviljats licens för kommersiellt onlinespel och vadhållning. Casino Cosmopol AB har beviljats licens för spel på land-baserade kasinon.

Svenska Spel har i den delen av spelmarknaden som är förbehållen staten fått i uppdrag att erbjuda spelverksamhet på fysiska kasinon och spel på värdeautomater på andra platser än kasinon. För dessa spelformer ska bolaget i enlighet med sitt samhällsuppdrag vara särskilt måttfullt i fråga om marknadsföring av spelverksamheten till konsumenter och ha en inriktning vid marknadsföringen som är socialt ansvarstagande så att den inte uppfattas som påträngande. Bolaget ska även följa utvecklingen av problem relaterade till överdrivet spelande och vidta åtgärder för att motverka dessa. År 2019 fastställdes uppdragsmål för Svenska Spel.

Regeringen överlämnade den 31 oktober 2024 en remiss till Lagrådet om att avveckla statliga kasinon. I lagrådsremissen föreslår regeringen lagändringar som syftar till att ta bort spelformen spel på kasino från licenstypen statligt spel. Följden av förslaget är att det kasino som i dag drivs av bolaget Casino Cosmopol AB kommer att stängas ned. Lagrådet hade inget att invända mot regeringens förslag.

Statsrådet Elisabeth Svantesson besvarade i juli 2023 en skriftlig fråga av Jonas Andersson (SD) om statsrådet avser att ta några initiativ för att den konkurrensutsatta delen av Svenska Spel AB ska avyttras (fr. 2022/23:849). Statsrådet angav i sitt svar att regeringen för närvarande inte har för avsikt att ta initiativ till att den konkurrensutsatta delen av AB Svenska Spel ska avyttras.

Svevia AB

Svevia AB är ett statligt helägt bolag som bildades 2009 när Vägverket Produktion bolagiserades. Svevia bedriver entreprenad, service och uthyrning inom trafik, mark, bygg och anläggning. Bolaget har inget särskilt beslutat samhällsuppdrag.

Swedavia AB

Swedavia AB driver och utvecklar tio flygplatser i Sverige, som enligt beslut av regeringen utgör basutbudet av flygplatser i Sverige. Bolaget är helägt av staten. Utöver flygplatsverksamheten bedriver Swedavia fastighetsverksamhet med uppgift att äga, förvalta och utveckla fastigheter och exploaterbar mark på och omkring flygplatserna. Bolaget har även i uppdrag att affärsmässigt aktivt medverka i utvecklingen av den svenska transportsektorn och bidra till de transportpolitiska mål som riksdagen har beslutat om.

Telia Company AB

Telia Company AB (Telia) noterades 2000 på Stockholmsbörsen, nuvarande Nasdaq Stockholm (prop. 1999/2000:84, bet. 1999/2000:NU18, rskr. 1999/2000:204). Staten är största aktieägaren i Telia med ett innehav om ca

41,1 procent av aktierna och rösterna i bolaget efter det senast genomförda återköpsprogrammet (prop. 2022/23:1, bet. 2022/23:NU1, rskr. 2022/23:99). Bolaget saknar ett särskilt beslutat samhällsuppdrag.

Våren 2019 tillkännagav riksdagen för regeringen det som näringsutskottet anförde om att regeringen borde se över möjligheterna att på sikt avyttra statens ägande i Telia Company AB (bet. 2018/19:NU9). Försvarsmakten analyserade därefter riskerna med en försäljning av svenska statens ägarandel i Telia Company AB. I vårändringsbudgeten för 2021 (prop. 2020/21:99 utg.omr. 24) återrapporterade regeringen att Försvarsmaktens slutsats var att statens ägarandel i Telia Company AB i vart fall inte bör minskas. Regeringen fann inte några skäl att ifrågasätta Försvarsmaktens slutsats och bedömde därmed att det inte var aktuellt att minska statens ägande i Telia Company AB från den dåvarande nivån på 39,5 procent av aktierna och rösterna i bolaget. Regeringen gjorde även bedömningen att det inte heller på sikt skulle vara möjligt att avyttra statens ägande i Telia. För att det inte skulle råda några oklarheter om statens ägande menade regeringen att riksdagen borde återkalla sitt bemyndigande till regeringen om att efter genomfört återköpsprogram minska statens röst- och ägarandel i Telia till lägst 37,3 procent av aktierna och rösterna i bolaget. Regeringen ansåg därmed att riksdagens tillkännagivande var slutbehandlat. Näringsutskottet konstaterade i ett yttrande till finansutskottet att riksdagens partier hade olika syn på hur statens ägande av bolaget borde utvecklas framöver (yttr. 2020/21:NU5y). Utskottet hade dock inget att invända mot regeringens bedömningar och delade regeringens uppfattning att det aktuella tillkännagivandet kunde anses som slutbehandlat. Utskottet hade därmed inte heller något att invända mot regeringens förslag om att återkalla bemyndigandet om Telia Company. I två avvikande meningar (SD, KD) framfördes att tillkännagivandet inte skulle ses som slutbehandlat. Finansutskottet delade uppfattningen att det aktuella tillkännagivandet kunde anses vara slutbehandlat (bet. 2020/21:FiU21).

Vattenfall AB

Vattenfall AB är ett statligt helägt energiföretag med verksamhet främst i Sverige, Tyskland, Nederländerna, Danmark och Storbritannien. Bolaget har inget särskilt beslutat samhällsuppdrag.

I regeringens skrivelse 2024 års redogörelse för företag med statligt ägande redovisas Vattenfalls hållbarhetsmål för 2030 och 2040 (skr. 2023/24:140). Bland annat anges att bolaget åtagit sig att nå nettonollutsläpp i hela värdekedjan senast 2040. Vidare anges att bolagets strategi är att fortsätta investera i såväl fossilfri elproduktion som eldistribution och samtidigt fasa ut användning av fossila bränslen för att kunna leverera på målen om minskade koldioxidutsläpp.

V.S. Visit Sweden AB

Visit Sweden AB är sedan den 1 januari 2020 ett statligt helägt bolag. Bolaget ska genom effektiva kommunikationskanaler marknadsföra hela Sverige som turistland och bidra till att öka Sveriges attraktionskraft som besöksmål. Det ska också på marknadsmässiga villkor och med marknadsmässig avkastning bedriva PR- och marknadsföringsåtgärder för enskilda destinationer i Sverige och Sverige som turistland samt bedriva därmed förenlig verksamhet. Visit Swedens grundfinansiering kommer från anslaget 1:7 Turismfrämjande inom utgiftsområde 24 Näringsliv och syftar till att finansiera bolagets samhällsuppdrag, som bl.a. omfattar att marknadsföra resmålet Sverige.

Arbetsmarknadsutskottets yttrande

I sitt yttrande 2024/25:AU2y till näringsutskottet behandlar arbetsmarknadsutskottet motion 2024/25:269 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkandena 14–15 och motion 2024/25:509 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 3. Motionsyrkandena rör de statligt ägda bolagen Samhall och Lernia.

När det gäller de förslag som behandlar Samhall anger arbetsmarknadsutskottet bl.a. att bolaget ända sedan starten har spelat en viktig roll för många människor med olika typer av funktionsnedsättning och för den aktiva arbetsmarknadspolitiken i stort. Mot bakgrund av ett motionsyrkande som rör bolagets arbetsmiljöarbete välkomnar arbetsmarknadsutskottet att regeringen i och med utredningen Översyn av Samhall Aktiebolags uppdrag, verksamhet och förutsättningar (dir. 2024:4) gör en bred översyn av Samhall. Arbetsmarknadsutskottet anger att det utgår från att frågan om det systematiska arbetsmiljöarbetet inom Samhall blir belyst inom ramen för utredningens arbete, som därför inte bör föregripas. När det sedan gäller förslaget som rör kravet om affärsmässighet i ägaranvisningen noterar arbetsmarknadsutskottet att Riksrevisionen i en granskningsrapport gör bedömningen att såväl regeringens styrning som Samhalls styrning och organisation i alltför hög grad har prioriterat affärsmässig utveckling framför utveckling av de anställdas arbetsförmåga (RiR 2023:14). Arbetsmarknadsutskottet noterar också att regeringen som svar på granskningen delvis instämmer i denna bedömning, samtidigt som det enligt regeringen är ofrånkomligt att Samhall som producent av efterfrågade varor och tjänster behöver följa den allmänna utvecklingen på marknaden; det är en förutsättning för att bolaget alls ska kunna erbjuda sysselsättning för målgruppen (skr. 2023/24:51). Arbetsmarknadsutskottet instämmer i detta resonemang och anser att Samhall även i fortsättningen ska vara ett statligt bolag vars uppdrag ska innefatta produktion av efterfrågade varor och tjänster.

När det sedan gäller förslaget om att återkalla bemyndigandet att sälja Lernia AB noterar arbetsmarknadsutskottet, liksom motionärerna, att riksdagen 2012 beslutade om ett bemyndigande som innebär att regeringen helt eller delvis kan avyttra statens aktier i Lernia. Arbetsmarknadsutskottet är inte

berett att ställa sig bakom motionärernas förslag och föreslår således i sitt yttrande att näringsutskottet avstyrker de aktuella motionsyrkandena.

I yttrandet finns två avvikande meningar (S, V) och två särskilda yttranden (SD, C).

Finansutskottets yttrande

Finansutskottets yttrande avser motion 2024/25:269 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkandena 10–13 och 17, vilka rör de statligt ägda bolagen SBAB och Akademiska Hus. Finansutskottet anger att det har tagit ställning till liknande motionsyrkanden vid sin behandling av motioner från allmänna motionstiden tidigare år. Även detta riksmöte kommer finansutskottet att behandla motioner om SBAB och Akademiska Hus. Finansutskottet vill inte föregripa sin behandling av dessa motioner. Partiernas ståndpunkter kommer att framgå av de kommande motionsbetänkandena. Finansutskottet anser därmed att det inte finns skäl att ställa sig bakom de yrkanden som näringsutskottet har gett finansutskottet tillfälle att yttra sig över. Yrkandena bör således avstyrkas.

I yttrandet finns en avvikande mening (V).

Tidigare riksdagsbehandling

Senast våren 2024 behandlade utskottet motionsyrkanden liknande flera av de nu aktuella om exempelvis Lernia, Orio, Postnord, SJ, Sveaskog, Svenska Spel, Telia och Visit Sweden (bet. 2023/24:NU4). De avstyrktes bl.a. med hänvisning till grundläggande principer om förvaltning av företag med statligt ägande, pågående arbete och utredningar.

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottets ställningstagande redovisas under följande rubriker:

- Lernia AB
- Postnord AB
- SJ AB
- Sveaskog AB
- AB Svensk Bilprovning
- Övrigt om statens ägande och förvaltning av vissa företag.

Lernia AB

Riksdagen beslutade hösten 2012 att bifalla regeringens förslag om att bemyndiga regeringen att helt eller delvis avyttra statens aktier i Lernia. I motionsyrkandena efterfrågas i det ena att riksdagen ska återkalla bemyndigandet om att sälja Lernia, i det andra att riksdagen ska uppmana regeringen

att initiera avyttringen av bolaget i enlighet med bemyndigandet. När det gäller förslaget om att återkalla bemyndigandet om att sälja Lernia noterar utskottet att arbetsmarknadsutskottet i sitt yttrande anger att det inte är berett att ställa sig bakom motionärernas förslag och därför anser att yrkandet bör avstyrkas. Utskottet delar denna uppfattning. Det är även utskottets mening att förslaget om att initiera avyttringen av Lernia bör avslås av riksdagen. Utskottet vill i detta sammanhang påminna om att när det gäller försäljning av statlig egendom ska detta ske på affärsmässiga grunder. Det innebär att en framtida försäljning av statens aktier måste anpassas till bolagets förutsättningar och till det rådande marknadsläget så att bästa möjliga affärsmässiga utfall kan uppnås.

Därmed avstyrks motionsyrkandena.

Postnord AB

I ett motionsyrkande efterfrågas ett tillkännagivande som rör Postnords finansiella mål, och i två motionsyrkanden efterfrågas tillkännagivanden som behandlar en uppdelning av bolaget. Utskottet noterar att den s.k. Postfinansieringsutredningen slutredovisade sitt uppdrag i juni 2024. Utredningen har lämnat förslag om dels möjliga finansieringsmodeller för den samhällsomfattande posttjänsten, dels en ny lag om att statliga myndigheter, kommuner och regioner ska skicka myndighetpost till enskilda som har en digital brevlåda. Förslagen har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Vidare konstaterar utskottet att regeringen i budgetpropositionen för 2025 anger att den danska postlagen ändrades den 1 januari 2024. Ändringarna innebar att Postnords danska dotterbolag Post Danmark A/S inte längre är utsedd tillhandahållare av den samhällsomfattande posttjänsten i Danmark, utan att posttjänsterna huvudsakligen ska skötas av marknaden. Brev- och paketmarknaden i Danmark är därmed till stor del avreglerad, även om det finns vissa undantag. Regeringen anger vidare att Postnord avser att göra anpassningar i den danska verksamheten utifrån de ändrade marknadsförutsättningarna. Regeringen framhåller att den noga följer utvecklingen i Postnord och för en dialog med danska staten i syfte att värna det svenska ägandet. Utskottet ser inget skäl för riksdagen att föregripa detta arbete och anser därmed att riksdagen bör avslå motionsyrkandena.

Därmed avstyrks motionsyrkandena.

SJ AB

I två motioner efterfrågas tillkännagivanden som rör SJ:s finansiella mål, och i en annan motion förordas att SJ:s verksamhet ska bedrivas utifrån samhällsnytta i stället för marknadsmässiga villkor. I ytterligare en annan motion efterfrågas ett tillkännagivande om att regeringen bör överväga att avveckla ägandet av SJ. Utskottet vill med anledning av dessa motionsyrkanden anföra följande. En viktig utgångspunkt för de ekonomiska målen för bolaget är ägarens kostnad för eget kapital. Det är denna kostnad som ytterst avgör om

staten som ägare får en rimlig och marknadsmässig kompensation för det risktagande som ägandet i ett bolag innebär. Kostnaden för eget kapital är ett golv för lönsamhetsmålet, eftersom en avkastning som systematiskt understiger kapitalkostnaden innebär att värde förstörs för staten som ägare. Utskottet ser därmed inga skäl att förorda några tillkännagivanden om SJ:s finansiella mål i enlighet med förslagen i motionerna. Vidare kan utskottet konstatera att SJ driver både kommersiell trafik och upphandlad trafik på affärsmässiga grunder i konkurrens med andra tågoperatörer. Utskottet ser inga skäl att förorda att riksdagen ska uppmana regeringen att ändra på detta.

Därmed avstyrks motionsyrkandena.

Sveaskog AB

Sveaskog är ett statligt helägt bolag och Sveriges största skogsägare. Bolaget ska äga skog och bedriva skogsbruk på ett affärsmässigt sätt och samtidigt ta miljö- och naturvårdshänsyn. I motionsyrkandena efterfrågas tillkännagivanden som rör Sveaskogs skogsinnehav och skogsbruksformer samt hur bolagets uppdrag bör vara utformat. Som tidigare angetts har bolaget ett samhällsuppdrag när det gäller ett markförsäljningsprogram med målet att avyttra upp till 60 000 hektar produktiv skogsmark inom det fjällnära området som ska användas som ersättningsmark. Utskottet noterar att Sveaskog i december 2023 höll en extra bolagsstämma och beslutade att överföra ersättningsmark för skydd av värdefulla skogar motsvarande ca 21 500 hektar till staten. Mot den bakgrunden ser utskottet inget skäl för riksdagen att uttala sig om att Sveaskogs verksamhetsföremål eller uppdrag ska ändras eller för den delen att staten ska ändra bolagets innehav. Utskottet vill även påminna om att de statligt ägda bolagen är självständiga juridiska personer och att bolagens ledning ansvarar för hur verksamheten ska bedrivas.

Därmed avstyrks motionsyrkandena.

AB Svensk Bilprovning

De aktuella motionerna behandlar riksdagens bemyndigande att sälja aktierna i Bilprovningen. Som tidigare redogjorts för kan utskottet konstatera att regeringen i november 2024 meddelade att den har beslutat att sälja Bilprovningen inklusive dess dotterbolag. Köparen av bolaget fick tillträde till aktierna den 11 december 2024. I ett av de aktuella motionsyrkandena efterfrågas en successiv försäljning av aktierna. Utskottet menar att detta yrkande får anses vara tillgodosett i och med vad regeringen meddelat. I det andra motionsyrkandet efterfrågas att riksdagen ska återkalla bemyndigandet. Utskottet noterar att denna motion inlämnades till riksdagen innan regeringen i enlighet med riksdagens bemyndigande från 2009 meddelat att den beslutat att sälja aktierna i Bilprovningen. Med hänvisning till att en försäljning av bolaget är genomförd kan riksdagen avslå motionsyrkandet.

Därmed avstyrks motionsyrkandena.

Övrigt om statens ägande och förvaltning av vissa företag

I en motion efterfrågas bl.a. ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda möjligheten att vid en eventuell försäljning av Telia Company dela upp bolaget i två för att behålla samhällsviktig it-infrastruktur i statlig ägo. Utskottet kan konstatera att riksdagen 2019, på förslag av utskottet, tillkännagav för regeringen att den borde se över möjligheterna att på sikt avyttra statens ägande i Telia Company AB. Utskottet vill påminna om vad som anförts tidigare i betänkandet om att regeringen återkom till riksdagen under 2021 med bedömningen att det på sikt inte skulle vara möjligt att avyttra statens ägande i Telia. Regeringens bedömning grundades på en analys som Försvarsmakten gjort, och regeringen menade att riksdagen således borde återkalla sitt bemyndigande, vilket sedermera skedde. Utskottet ser därmed inget skäl för riksdagen att rikta ett tillkännagivande till regeringen i enlighet med motionärernas förslag.

Vidare finns förslag i motioner om att stärka Visit Swedens marknadsföringsinsatser och permanenta bolagets tillfälliga s.k. svemesteruppdrag. Utskottet noterar att det aktuella bolaget bl.a. ska marknadsföra hela Sverige som turistland genom effektiva kommunikationskanaler. Utskottet kan vidare notera att Visit Swedens grundfinansiering kommer från anslaget 1:7 Turismfrämjande inom utgiftsområde 24 Näringsliv och syftar till att finansiera bolagets samhällsuppdrag, som bl.a. omfattar att marknadsföra resmålet Sverige. Utskottet kan vidare notera att bolaget genom budgetpropositionen för 2025 förstärks med 5 miljoner kronor för att marknadsföra Sverige som besöksmål (prop. 2024/25:1 utg.omr. 24, bet. 2024/25:NU1). Utskottet vill även påminna om vad det anförde förra året då ett liknande motionsyrkande behandlades (bet. 2023/24:NU4). Utskottet konstaterade då att det antagits en ny ägaranvisning för bolaget i april 2023. Den nya ägaranvisningen innebar att det uppdrag bolaget haft sedan 2021 att årligen använda 20 miljoner kronor till marknadsföringsinsatser för inhemsk turism för att bidra till omställning och utveckling för en hållbar besöksnäring hade upphört. Utskottet ser mot den bakgrunden inget skäl att förorda några tillkännagivanden i enlighet med motionärernas förslag.

Därutöver finns förslag i motioner om att regeringen ska dela Svenska Spel i två bolag där de konkurrensutsatta spelformerna placeras i ett av bolagen och de monopolistiska spelformerna i ett annat samt att regeringen därefter bör avyttra det bolag som verkar på den konkurrensutsatta marknaden. Utskottet kan konstatera att riksdagen 2022 beslutade om en förstärkt spelreglering. Utskottet noterar även vad statsrådet Elisabeth Svantesson angav i en interpellationsdebatt i juli 2023 som rörde Svenska Spel. Statsrådet angav då att regeringen i det läget inte hade för avsikt att ta initiativ till att avyttra den konkurrensutsatta delen av AB Svenska Spel. Utskottet ser i dagsläget ingen anledning för riksdagen att uppmana regeringen att ompröva det ställningstagandet.

När det gäller Vattenfall efterfrågas i en motion tillkännagivanden om att det ska införas en ny portalparagraf i bolagsordningen och att Vattenfall ska

åläggas att utreda kostnaderna för att återföra vatten till den torrlagda delen av Lilla Luleälven. Utskottet noterar att det av Vattenfalls bolagsordning bl.a. framgår att bolagets verksamhet ska generera en marknadsmässig avkastning genom att bolaget affärsmässigt bedriver energiverksamhet så att det är ett av de bolag som leder utvecklingen mot en miljömässigt hållbar energiproduktion. Vidare har bolaget åtagit sig att nå nettonollutsläpp i hela värdekedjan senast 2040 genom att fortsätta investera i såväl fossilfri elproduktion som eldistribution och samtidigt fasa ut användningen av fossila bränslen. Det är utskottets uppfattning att riksdagen inte bör förorda ändringar i Vattenfalls bolagsordning i enlighet med motionärernas förslag. Utskottet vill även påminna om att de statligt ägda bolagen är självständiga juridiska personer och att deras högsta beslutande organ är bolagsstämman. Enligt aktiebolagslagen ansvarar styrelsen för bolagets organisation och förvaltning av dess angelägenheter och ska, liksom bolagets ledning, se till bolagets bästa. Utskottet kan därför inte heller förorda att riksdagen gör några uttalanden om hur bolaget ska bedriva sin verksamhet.

När det gäller två förslag i en motion som rör Samhalls systematiska arbetsmiljöarbete och kravet på affärsmässighet i ägaranvisningen noterar utskottet det som arbetsmarknadsutskottet framhåller i sitt yttrande. Arbetsmarknadsutskottet välkomnar bl.a. den utredning som regeringen tillsatt, Översyn av Samhall Aktiebolags uppdrag, verksamhet och förutsättningar (dir. 2024:4), som ska göra en bred översyn av Samhall. Arbetsmarknadsutskottet utgår från att frågan om det systematiska arbetsmiljöarbetet inom Samhall blir belyst inom ramen för utredningens arbete och anser inte att det bör föregripas. Arbetsmarknadsutskottet uppmärksammar även Riksrevisionens granskning av Samhall där myndigheten bl.a. anser att såväl regeringens styrning som Samhalls styrning och organisation i alltför hög grad har prioriterat affärsmässig utveckling framför utveckling av de anställdas arbetsförmåga (RiR 2023:14). Arbetsmarknadsutskottet noterar vidare att regeringen som svar på granskningen delvis instämmer i denna bedömning när den konstaterar att det över tid har skett stora förändringar i Samhalls verksamhet, vilket kan ha påverkat Samhalls möjligheter att skapa meningsfulla och utvecklande arbeten (skr. 2023/24:51). Samtidigt är det enligt regeringen ofrånkomligt att Samhall som producent av efterfrågade varor och tjänster behöver följa den allmänna utvecklingen på marknaden; det är en förutsättning för att bolaget alls ska kunna erbjuda sysselsättning för målgruppen. Arbetsmarknadsutskottet instämmer i detta resonemang och anser att Samhall även i fortsättningen ska vara ett statligt bolag vars uppdrag ska innefatta produktion av efterfrågade varor och tjänster. Arbetsmarknadsutskottet anser därmed att motionsyrkandena om Samhall ska avstyrkas. Utskottet har ingen annan uppfattning.

I samma motion efterfrågas även tillkännagivanden som rör SBAB AB. Motionärerna vill att bolagets uppdrag och avkastningskrav ändras samt att bolaget ska åläggas att upprätthålla god service och goda villkor i hela landet och att därmed bli ett samhällsnyttigt bolag. Motionärerna vill även att SBAB

ska bidra till att finansiera lån till företag på landsbygden och att bolaget ska utveckla lösningar och produkter till små och medelstora företag. Därtill efterfrågas i motionen ett tillkännagivande om att utreda hur ägardirektiven för Akademiska Hus kan ändras för att minska hyreskostnaderna för högskolor och universitet. Utskottet noterar att finansutskottet i sitt yttrande anger att det tagit ställning till liknande motionsyrkanden vid sin behandling av motioner från allmänna motionstiden tidigare år. Även detta riksmöte kommer finansutskottet att behandla motioner om SBAB och Akademiska Hus. Finansutskottet menar att det inte vill föregripa sin behandling av dessa motioner och att partiernas ståndpunkter kommer att framgå av de kommande motionsbetänkandena. Finansutskottet anser därmed att det inte finns skäl att ställa sig bakom de aktuella yrkandena och att de således bör avstyrkas. Utskottet anser att riksdagen kan avslå motionsyrkandena med hänvisning till finansutskottets motivering.

I samma motion efterfrågas även ett tillkännagivande om att regeringen ska stoppa Swedavias expansionsplaner. Utskottet vill i likhet med tidigare påminna om att bolag med statligt ägande är självständiga juridiska personer och att bolagets ledning ansvarar för verksamheten. Därmed ser utskottet inte några skäl för riksdagen att uttala sig om hur Swedavia ska bedriva sin verksamhet, och motionsyrkandet avstyrks.

I en annan motion förordas att regeringen ska uppmanas att se över möjligheten att sälja Svevia AB. Utskottet vill här påminna om att det för staten som ägare ingår att pröva skälen för fortsatt statligt ägande liksom att överväga bolagens uppdrag och inriktning. Vidare motiverar inriktningen på många av bolagens verksamhet och samhällsuppdrag att staten även fortsättningsvis är en betydande bolagsägare. Utskottet ser ingen anledning för riksdagen att uppmana regeringen att agera i detta fall, och motionsyrkandet bör således avslås.

I en motion föreslås att staten ska sälja sina aktier i Orio AB. Utskottet konstaterar likt föregående år då en likalydande motion behandlades att staten våren 2022 sålde aktierna i det aktuella bolaget. Motionen anses därmed vara tillgodosedd, och riksdagen kan därför avslå den.

Därmed avstyrks samtliga motionsyrkanden.

Reservationer

1. Översyn av statens företagsägande, punkt 2 (SD, C)

av Tobias Andersson (SD), Elisabeth Thand Ringqvist (C), Jessica Stegrud (SD), Josef Fransson (SD) och Eric Palmqvist (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:1453 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 2 och

2024/25:2467 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 18.

Ställningstagande

Vi anser att regeringen bör göra en genomlysning av statens bolagsportfölj för att identifiera de bolag eller de delar av bolag som med fördel kan drivas av andra aktörer och därmed avyttras.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

2. Statligt ägda företags påverkansarbete, punkt 3 (S)

av Monica Haider (S), Mattias Jonsson (S), Marianne Fundahn (S), Aida Birinxhiku (S) och Daniel Vencu Velasquez Castro (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:509 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 2,

bifaller delvis motion

2024/25:2010 av Joakim Sandell m.fl. (S) yrkande 2 och

avslår motionerna

2024/25:149 av Ola Möller (S),

2024/25:221 av Josef Fransson (SD) yrkande 2,

2024/25:269 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkande 4,

2024/25:1098 av Helena Storckenfeldt och Lars Püss (båda M) yrkande 2,

2024/25:1453 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 4 och

2024/25:2010 av Joakim Sandell m.fl. (S) yrkande 1.

Ställningstagande

En majoritet av de statligt ägda bolagen är medlemmar i någon av Svenskt Näringslivs medlemsorganisationer, som agerar både som arbetsgivarförbund och som branschförening. Därmed betalar sannolikt de statligt ägda bolagen en ansevärd summa i medlemsavgifter till dessa medlemsorganisationer och till Svenskt Näringsliv. En central del i Svenskt Näringslivs verksamhet är att bedriva opinionsbildning för bl.a. privatiseringar och avregleringar. Vi har inga synpunkter på hur Svenskt Näringsliv och dess medlemsorganisationer bedriver sitt arbete som arbetsgivarförbund och opinionsbildare. Vi menar dock att det bör vara möjligt att bedöma i vilken mån Svenskt Näringsliv och dess medlemsorganisationer stöds ekonomiskt av de statligt ägda bolagen och att dessa medlemsavgifter därför tydligt bör redovisas av de statligt ägda bolagen.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

3. Statligt ägda företags påverkansarbete, punkt 3 (SD)

av Tobias Andersson (SD), Jessica Stegrud (SD), Josef Fransson (SD) och Eric Palmqvist (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1453 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 4 och avslår motionerna

2024/25:149 av Ola Möller (S),

2024/25:221 av Josef Fransson (SD) yrkande 2,

2024/25:269 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkande 4,

2024/25:509 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 2,

2024/25:1098 av Helena Storckenfeldt och Lars Püss (båda M) yrkande 2 och

2024/25:2010 av Joakim Sandell m.fl. (S) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Vi menar att statligt ägda bolag ska verka inom ramen för ägarens direktiv och riktlinjer. Tyvärr kan vi dock konstatera att det verkar som att vissa statligt ägda bolag utvecklats så att de agerar för att påverka samhällsutvecklingen, vilket ibland har fått orimliga proportioner. Yttrandefrihet, tryckfrihet och föreningsfrihet är grunder som samhället bygger på och som självklart även

gäller de statligt ägda bolagen. Samtidigt blir det problematiskt när statligt ägda bolag agerar som Systembolaget gjorde när det gällde deras kampanj mot gårdsförsäljning. Vi menar därför att regeringen behöver utveckla sin ägarstyrning av de statligt ägda bolagen och tydliggöra att kommunikationsarbetet ska bedrivas på ett förtroendeingivande sätt så att bolagen inte ägnar sig åt orimlig opinionsbildning.

Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna.

4. Statligt ägda företags påverkansarbete, punkt 3 (V)

av Birger Lahti (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:269 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkande 4 och avslår motionerna

2024/25:149 av Ola Möller (S),

2024/25:221 av Josef Fransson (SD) yrkande 2,

2024/25:509 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 2,

2024/25:1098 av Helena Storckenfeldt och Lars Püss (båda M) yrkande 2,

2024/25:1453 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 4 och

2024/25:2010 av Joakim Sandell m.fl. (S) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Förtroendet för staten är avgörande för att skapa legitimitet för den demokratiska processen, och att statligt ägda bolag agerar föredömligt och med god transparens är därför av särskild vikt. Det har tidigare framkommit att flera verkställande direktörer för statliga bolag sitter i styrelserna för Svenskt Näringsliv och dess medlemsorganisationer, däribland Almega och Svensk Handel. Svenskt Näringsliv och dess medlemsorganisationer har bedrivit omfattande kampanjer mot regeringens politik. Det är minst sagt märkligt att statliga bolag på det här sättet agerar i strid med sin ägare och regeringen. Jag menar att det är direkt olämpligt att näringslivets intresseorganisationer på det här sättet får en gräddfil till de statligt ägda bolagen. Samhällsägda företag bör uppträda neutralt och ska därför inte vara medlemmar i Svenskt Näringsliv eller liknande intresseorganisationer.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen tillkänna.

5. Statligt ägda företags klimatarbete, punkt 4 (S)

av Monica Haider (S), Mattias Jonsson (S), Marianne Fundahn (S), Aida Birinxhiku (S) och Daniel Vencu Velasquez Castro (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:509 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 1 och avslår motionerna

2024/25:269 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkande 8,

2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 19 och

2024/25:2615 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 1–3 och 5.

Ställningstagande

Den statliga bolagsportföljen utgör en viktig del av svenska statens tillgångar och ger avkastning som är till nytta för medborgarna. Statliga bolag verkar inom en rad centrala områden, och det gäller inte minst bolag som berörs av den gröna omställningen. Bolag med statligt ägande arbetar för att ligga i framkant inom hållbart företagande och genomför kontinuerligt en rad satsningar som syftar till att säkerställa deras framtid i en hållbar värld. Det är därför viktigt att regeringens arbete med att se till att bolagen har kompetenta styrelser genomförs med stor noggrannhet. Sammansättningen av respektive styrelse behöver utgå från att bolaget ska ha den kunskap och kompetens som är relevant när bolaget utvecklas och omvärlden förändras, och varje nominering av en styrelsemedlem bör därför utgå från kompetensbehovet i respektive styrelse. Bolag med statligt ägande ska vidare vara ledande i den gröna omställningen. Vi anser därför att regeringen bör säkerställa att styrelseledamöter i de statligt ägda bolagen har relevant kunskap om de utmaningar som följer av klimatomställningen för att på så sätt tillse att respektive styrelse har den kompetens som krävs för att fatta nödvändiga beslut.

Detta bör riksdagen tillkänna för regeringen.

6. Statligt ägda företags klimatarbete, punkt 4 (V)

av Birger Lahti (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:269 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkande 8 och avslår motionerna

2024/25:509 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 1,

2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 19 och

2024/25:2615 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 1–3 och 5.

Ställningstagande

Jag menar att statligt ägda bolag vars uppgift är att hantera naturresurser som har en omloppstid som kan vara upp till 100 år eller mer ska styras mer långsiktigt än de görs i dag. När dessa bolag styrs från ett kvartal till ett annat kan de tvingas att exempelvis utöka sina avverkningar för att möta avkastningsmål, vilket försvårar den långsiktiga planering som jag anser är helt nödvändig för ett hållbart ägande. Det är därför min uppfattning att regeringen bör omarbete ägardirektiven för de statligt ägda bolag som ansvarar för naturresurser med en längre omloppstid i syfte att avkastningskraven ska följa en längre tidsperiod.

Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen.

7. Statligt ägda företags klimatarbete, punkt 4 (MP)

av Nils Seye Larsen (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 19 och

2024/25:2615 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 1–3 och 5 samt

avslår motionerna

2024/25:269 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkande 8 och

2024/25:509 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 1.

Ställningstagande

Jag menar att statligt ägda bolag ska styras i en klimat- och miljömässigt hållbar riktning. De bolag som står för 99 procent av de statligt ägda bolagens klimatpåverkan är Vattenfall, LKAB, Postnord och Sveaskog. Den förra regeringen beslutade genom ägarpolicy att de statligt ägda bolagen ska vara föredömen inom sin bransch och arbeta för att uppnå miljökvalitetsmålen och

Parisavtalet. Jag anser att detta är bra men menar samtidigt att det behöver göras mer. Regeringen bör därför se till att alla statligt ägda bolag antar vetenskapligt baserade klimatmål i syfte att aktivt kunna bidra till Parisavtalet.

Vidare anser jag att alla statligt ägda bolag ska anta klimatplaner, dvs. handlingsplaner för att nå klimatmål för den egna verksamheten.

Regeringen bör även utveckla och intensivifiera ägarstyrningen så att hållbarhet får ett större genomslag. Det är därför min uppfattning att regeringen ska ålägga de statligt ägda bolagen att verka för att nå miljömålen, Parisavtalet samt målen i Agenda 2030.

Därutöver menar jag att med hjälp av en vetenskapligt baserad utsläpps-budget kan den totala mängd växthusgaser som Sverige släpper ut kontrolleras. Jag anser därför att regeringen bör ge de statligt ägda bolagen en utsläppsbudget, definierad i ägardirektiven. En sådan budget bör sedan uppdateras varje år, och styrmedel och åtgärder bör utformas och genomföras utifrån de nya målen och delmålen.

Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna.

8. Övrigt om statens ägande och förvaltning av företag, punkt 5 (SD)

av Tobias Andersson (SD), Jessica Stegrud (SD), Josef Fransson (SD) och Eric Palmqvist (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1453 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 1 och 3 samt avslår motionerna

2024/25:269 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkandena 1–3, 5 och 18,

2024/25:886 av Magnus Manhammar (S) och

2024/25:2643 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkande 18.

Ställningstagande

Vi kan konstatera att många viktiga svenska samhällsfunktioner i dag bedrivs i bolagsform med staten som hel- eller delägare, och bolagen verkar generellt på konkurrensutsatta marknader. Vi är anhängare av ett fortsatt statligt engagemang i dessa bolag för att behålla statens inflytande. I vissa fall förvaltar statligt ägda bolag naturresurser, och det statliga ägandet garanterar då att värdet av dessa kommer Sveriges medborgare till del. Vi ser inte försäljningar av statens egendom som ett ideologiskt självändamål. Däremot finns det statliga innehav som under vissa omständigheter kan reduceras när det statliga

ägandet inte medför någon nytta för medborgarna. Statligt engagemang i centrala samhällsfunktioner anser vi stärker Sverige som nation vid extraordinära händelser, såsom finanskriser, handelsblockader och internationella konflikter. Om bolagen drivs enligt marknadsmässiga principer, vilket som regel bör vara fallet, stärks också statens kassa genom aktieutdelning. Genom ett visst statligt ägande bibehålls också en demokratisk dimension kring vissa etiska frågor som t.ex. kan röra korrupcion och miljöförstöring. Vidare anser vi att politiker bör utöva inflytande över de statligt ägda bolagen med varsamhet och att god lönsamhet bör prioriteras högt i de flesta fall.

När det sedan gäller styrningen av de statliga bolagen har regeringen formulerat hållbarhetsmål om att varje styrelse ska bestå av minst 40 procent av vardera könet. Vi anser att all form av kvotering och s.k. positiv särbehandling på grund av kön, etnicitet eller religion är negativ och bör upphöra inom ramen för offentlig verksamhet. Vi menar att varje individ ska bedömas utifrån sina personliga egenskaper snarare än att ses som representant för en grupp. Vidare innebär all s.k. positiv särbehandling av en grupp samtidigt negativ särbehandling av en annan grupp. Mot bakgrund av detta anser vi att regeringens mål om minst 40 procent av vardera kön i statliga bolagsstyrelser ska tas bort.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

9. Övrigt om statens ägande och förvaltning av företag, punkt 5 (V)

av Birger Lahti (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:269 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkandena 1–3, 5 och 18 samt avslår motionerna

2024/25:886 av Magnus Manhammar (S),

2024/25:1453 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 1 och 3 samt

2024/25:2643 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkande 18.

Ställningstagande

När det gäller de statligt ägda bolagen anser jag att staten bör använda sitt ägarskap för att tillgodose samhällsnyttiga ändamål. Kravet på lönsamhet i statliga bolag ska därför inte gå före samhällsnyttan. De statliga bolagen ska användas aktivt för att bygga Sverige tryggare, mer jämlikt och ekologiskt hållbart, för att öka konkurrenskraften och inte minst för att jämna ut orättvisa

skillnader mellan stad och landsbygd. Om Sverige ska hålla ihop och det ska finnas förutsättningar för utveckling i hela Sverige behöver man ha likvärdiga grundläggande förutsättningar oavsett var man bor. De statligt ägda bolagens egentliga ägare är den svenska befolkningen, och dessa bolag har därför ett särskilt ansvar för att människor i hela landet ska ha samma tillgång till service och andra samhällsviktiga funktioner. Det är min uppfattning att samhällsnyttan alltid bör stå i fokus för ägarstrategin samtidigt som verksamheten bedrivs ekonomiskt effektivt. Jag menar därför att målsättningen i ägarstrategin ska ses över i de fall då viktiga samhällsintressen står i konflikt med de statligt ägda bolagens vinstkrav.

Vidare bär de statligt ägda företagen ett stort ansvar för vad deras egna investeringar och verksamhet har för effekt på de platser där de verkar. Detta ansvar behöver klargöras, och det behöver också förtydligas hur de statliga företagen ska kunna ta ansvar. Jag menar därför att regeringen bör tillsätta en utredning om det statliga ägandet och de statligt ägda företagens demografiska effekter och ansvar.

Jag motsätter mig generellt utförsäljningar av statligt ägda företag och vill i stället att staten ska vara en aktiv ägare till sina bolag som genom ägardirektiv säkerställer att bolagen används för att stödja teknikutveckling, driva på miljö- och klimatarbetet och skapa sysselsättning. Möjligheterna till vidareförädling inom svensk industri är generellt stora. Både skogs-, gruv- och stålindustrin har potential att öka sin förädlingsgrad, vilket skulle ge ett ökat antal arbetstillfällen i landet, minska transporter och öka exportintäkterna. Detta är någonting som kan främjas genom en aktiv statlig styrning av de statligt ägda företagen samt genom forskning och samverkan med det övriga näringslivet. Regeringen bör därför arbeta för att de statligt ägda bolagen ska verka för en ökad förädling i syfte att skapa arbetstillfällen och öka exportvärdet.

I dagsläget har de statliga bolagen en nära jämn könsfördelning i sina styrelser, och även andelen kvinnor som innehar rollen som styrelseordförande har ökat. Men engagemanget för ett jämställt näringsliv får inte stanna vid ledningsgrupperna. Jag anser att de statligt ägda bolagen har ett särskilt ansvar för att aktivt arbeta för att jämställdhet ska genomsyra hela företagsorganisationen. Ett första steg i ett sådant arbete är att kartlägga hur könsfördelningen inom bolagen verkligen ser ut. Det är nödvändigt att en sådan genomgång omfattar alla delar av verksamheten. Regeringen bör därför ålägga de statligt ägda bolagen att återkomma med en kartläggning av könsfördelningen på alla nivåer i respektive bolag och utifrån denna komma med förslag på åtgärder för en mer jämställd verksamhet.

Därtill kan jag konstatera att Israels brutala krigföring mot Gaza har lett till en katastrofal förödelse. Tiotusentals människor har dödats, skadats eller försvunnit i rasmassorna efter bombningarna. Svälten är utbredd, bristen på medicin och sjukvård akut och de humanitära villkoren fruktansvärda. Det är min uppfattning att omvärlden behöver införa skarpa sanktioner mot Israel för att tvinga fram en omedelbar och permanent vapenvila. Regeringen bör därför

tillse att de statligt ägda bolagen inte handlar med Israel så länge kriget mot Gaza och ockupationen av Palestina pågår.

Detta bör riksdagen tillkänna för regeringen.

10. Lernia AB, punkt 6 (S)

av Monica Haider (S), Mattias Jonsson (S), Marianne Fundahn (S), Aida Birinxhiku (S) och Daniel Vencu Velasquez Castro (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:509 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 3 och

avslår motion

2024/25:1453 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 5.

Ställningstagande

Lernia är en av Sveriges ledande matchningsaktörer med tjänster inom vuxenutbildning, bemanning, rekrytering, matchning och omställning. Under 2012 gav riksdagen sitt bemyndigade till regeringen om att avyttra statens aktier i Lernia. Vi delar den uppfattning som framförs av företrädare för Socialdemokraterna i yttrandet från arbetsmarknadsutskottet om att bolaget inte bör avyttras eftersom det nu har möjlighet att bli en viktig aktör i den gröna omställningen. Vi delar även deras uppfattning om att bolaget i stället bör få ett samhällsuppdrag med inriktning på bristyrken där det krävs yrkesutbildning. Vi anser att ett sådant uppdrag skulle kunna få särskilt positiva effekter i regioner där det är mycket svårt att hitta rätt kompetens till följd av industrins omställning och stora investeringar. Mot den bakgrunden menar vi att riksdagen bör återkalla bemyndigandet att sälja Lernia.

Detta bör riksdagen tillkänna för regeringen.

11. Lernia AB, punkt 6 (SD)

av Tobias Andersson (SD), Jessica Stegrud (SD), Josef Fransson (SD) och Eric Palmqvist (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2024/25:1453 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 5 och
avslår motion
2024/25:509 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 3.

Ställningstagande

Lernia bedriver huvudsakligen verksamhet inom bemanning, utbildning och matchning på en välfungerande marknad. Det är enligt oss därför svårt att motivera varför staten ska konkurrera med privata aktörer på området. Sedan 2012 har även regeringen riksdagens bemyndigande om att helt avyttra bolaget, vilket dock inte har skett. Bolaget har under de senaste åren haft en sviktande lönsamhet och redovisat förluster, och eftersom coronapandemin medförde ekonomiska problem för bolaget genomförde staten ett kapitaltillskott till bolaget om 150 miljoner kronor. Lernia saknar samhällsuppdrag och har subventionerats av staten som ägare, på bekostnad av marknaden. Mot den bakgrunden anser vi att riksdagen bör uppmana regeringen att initiera avyttringen av Lernia i enlighet med det bemyndigande som riksdagen redan har beslutat om.

Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen.

12. Postnord AB, punkt 7 (SD)

av Tobias Andersson (SD), Jessica Stegrud (SD), Josef Fransson (SD)
och Eric Palmqvist (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2024/25:1393 av Thomas Morell m.fl. (SD) yrkande 9 och
2024/25:1453 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 6 och
avslår motionerna
2024/25:554 av Birger Lahti m.fl. (V) yrkande 4 och
2024/25:2248 av Mattias Eriksson Falk och Roger Hedlund (båda SD).

Ställningstagande

Postnord bildades för ca 15 år sedan genom sammanslagningen av Posten AB och Post Danmark A/S. Syftet med sammanslagningen var att dels genom ökade volymer och finansiella resurser värna den samhällsomfattande posttjänsten på lång sikt, dels skapa värde genom affärens positiva inverkan på

framtida tillväxt och lönsamhet. Tyvärr kan vi konstatera att sammanslagningen inte blev lyckad. Kort efter samgåendet uppstod lönsamhetsproblem i bolaget till följd av digitaliseringen av traditionellt postburen kommunikation i främst Danmark, i kombination med generösa anställningsvillkor i Danmark. Detta resulterade i att svenska och danska staten som ägare av bolaget fick skjuta till 2,2 miljarder kronor i kapital. Därefter har bolaget genomfört ett flertal förändringar för att möta denna utveckling, men trots detta har det framkommit uppgifter om att bolaget riskerar mångmiljardförluster i verksamheten till följd av att brevmängderna fortsätter att minska – nu främst i Sverige. Regleringarna i Sverige och Danmark skiljer sig delvis åt, och länderna har kommit olika långt med den digitaliserade postgången. Mot bakgrund av det och för att kunna utvärdera olika vägval framåt för bolaget bör det utredas vilka konsekvenser en uppdelning av det skulle få. Vi menar därför att regeringen skyndsamt bör utreda de ekonomiska och juridiska konsekvenserna av en uppdelning av bolaget och verksamheten i Postnord.

Därtill anser vi att Postnord har för högt satta finansiella mål, vilket direkt påverkar personalens situation. På grund av att intäkterna minskat till följd av den minskade mängden brevfrösendelser är det också svårt för bolaget att nå målen. Positivt i sammanhanget är dock att mängden paketfrösendelser ökar i takt med att e-handeln växer, och hanteringen av paketfrösendelser är därmed en växande del av Postnords verksamhet. Det övergripande målet för bolaget bör vara en väl fungerande postgång i hela landet samt en sund och välbalanserad ekonomi. I detta sammanhang är det även viktigt att beakta att Postnord har ett uppdrag i händelse av kris eller höjd beredskap. Vi menar därför att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag som skapar en bättre balans mellan ekonomiska mål och Postnords samhällsuppdrag.

Detta bör riksdagen tillkänna för regeringen.

13. Postnord AB, punkt 7 (V)

av Birger Lahti (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:554 av Birger Lahti m.fl. (V) yrkande 4 och avslår motionerna

2024/25:1393 av Thomas Morell m.fl. (SD) yrkande 9,

2024/25:1453 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 6 och

2024/25:2248 av Mattias Eriksson Falk och Roger Hedlund (båda SD).

Ställningstagande

Postnord AB bildades genom sammanslagning av Posten AB och Post Danmark A/S, vilket visade sig bli ett dyrt och misslyckat äventyr. Jag vill att den svenska och danska posten separeras för att garantera en fungerande postservice. Jag menar att riksdagen därför bör uppmana regeringen att återkomma med förslag som innebär att den svenska och danska posten separeras.

Detta bör riksdagen tillkänna för regeringen.

14. SJ AB, punkt 8 (SD)

av Tobias Andersson (SD), Jessica Stegrud (SD), Josef Fransson (SD) och Eric Palmqvist (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkänner detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1453 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 7 och avslår motionerna

2024/25:193 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 2,

2024/25:2630 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 5 och

2024/25:2872 av Sten Bergheden (M).

Ställningstagande

SJ AB ägs av svenska staten och ska bedriva lönsam persontrafik. Bolagets finansiella mål reviderades på årsstämman 2014, vilket resulterade i ett krav på en avkastning på det operativa kapitalet om minst sju procent i genomsnitt samt en nettoskuldssättningsgrad på 0,5–1,0 gånger på sikt. Vidare ska utdelningen långsiktigt uppgå till mellan 30 och 50 procent av koncernens resultat. Samtidigt anses det vara av stor vikt att öka andelen tågresor för att minska utsläppen av växthusgaser. För att resenärer ska välja att ta tåget är det avgörande att de kan räkna med att tågen är punktliga och upplevs som fräscha, moderna och attraktiva. Vidare ska det vara lätt att köpa biljetter, och servicen ska vara god under resan. Detta kräver god och regelbunden service, städning och uppgradering samt emellanåt införskaffande av nya fordon. Persontågstrafiken bör dessutom vara tillgänglig i så stora delar av landet som möjligt. Vi menar att SJ bör vara den aktör som bedriver trafik även där andra aktörer inte ser någon lönsamhet. Det finns enligt oss ett brett stöd hos svenska folket för ett statligt ägt bolag som bedriver persontrafik eftersom det är en viktig del av infrastrukturen i Sverige. Ett exempel är nattågstrafiken mellan Stockholm och Malmö som tidigare hotats av nedläggning då den hade en svag lönsamhet.

Det kan även nämnas att SJ inte bedrev någon trafik på Västkustbanan under många år eftersom det var en omöjlig affär för bolaget att konkurrera med Öresundstågen, som var subventionerade med skattemedel. De problem med tågtrafiken som vi redovisat ovan hänger samman med de ekonomiska mål som beslutats om för SJ. Trots att dessa mål reviderades 2014 kvarstår problematiken. Vi menar därför att regeringen bör sänka avkastningskravet för bolaget ytterligare för att bolaget ska kunna komma till rätta med de ovannämnda problemen.

Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen.

15. SJ AB, punkt 8 (V)

av Birger Lahti (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:193 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 2 och avslår motionerna

2024/25:1453 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 7,

2024/25:2630 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 5 och

2024/25:2872 av Sten Bergheden (M).

Ställningstagande

SJ ska som statligt helägt bolag skapa ekonomisk vinst och har därutöver ett avkastningskrav, vilket innebär att staten kräver utdelning till statskassan på den redovisade nettovinsten. Det är min uppfattning att avkastningskravet leder till ett för starkt fokus på att skapa vinst, och bolaget tvingas därför se till marknadsandelar och snäv vinstmaximering på bekostnad av resenärernas behov. Tydliga exempel på detta systemfel är den aviserade nedläggningen av pendeltåget mellan Stockholm och Uppsala samt de inställda nattågen mellan Göteborg och Umeå respektive Åre. Avkastningskravet missgynnar även den regionala utvecklingen eftersom SJ tvingas att prioritera bort lågtrafikerade sträckor, vilket leder till att många resenärer därför i stället behöver välja att ta flyget eller bilen. Jag menar att effekten blir helt orimlig om Sverige samtidigt vill minska klimatpåverkan. Om SJ inte hade haft ett avkastningskrav skulle bolaget ha kunnat prioritera samhällsnyttan och därmed sänka priserna på biljetter, förbättra servicen och trafikera fler banor. I stället för att ge avkastning till staten bör pengarna användas i verksamheten med en sådan inriktning. Det skulle bidra till att fler kunde åka kollektivt och till en minskad miljö- och klimatpåverkan. I dagsläget kan jag dock konstatera att EU:s

lagstiftning sätter stopp för en sådan styrning och utveckling av SJ. Det är därför min uppfattning att regeringen bör verka i EU för att SJ ska kunna drivas utifrån samhällsnytta i stället för marknadsmässiga villkor.

Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen.

16. SJ AB, punkt 8 (MP)

av Nils Seye Larsen (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:2630 av Linus Lakso m.fl. (MP) yrkande 5 och
avslår motionerna

2024/25:193 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 2,
2024/25:1453 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 7 och
2024/25:2872 av Sten Bergheden (M).

Ställningstagande

För över 20 år sedan bolagiserades SJ, och det blev därmed fritt fram att köra tåg i Sverige. Detta har lett till att SJ dominerar fjärrtågstrafiken medan regionerna byggt upp den regionala trafiken. Jag anser att utvecklingen i regionerna har varit positiv men att konstruktionen med ett affärsdrivande statligt järnvägsbolag inte i alla delar har varit positiv. Viktiga nattåg till Norrland försvinner, och SJ:s avgångar i det stora pendlingsstråket mellan Stockholm och Uppsala läggs ned på grund av den affärsdrivande idé som har präglat svensk järnväg alltför länge. Detta har resulterat i att järnvägens potential som transportmedel inte har optimerats, utan i stället har lönsamhetsbedömningarna fått stå i fokus. Dagens prissättning gynnar inte det svenska folket, och det nödvändiga klimatarbete som järnvägen är ett nav i har kommit på skam. SJ är ett statligt ägt bolag och behöver likt alla aktiebolag följa aktiebolagslagens krav på att skapa ekonomiskt värde för ägaren, alltså staten. Bolagsordningen anger att SJ ska bedriva persontrafik och inom ramen för affärsmässighet bidra till att uppfylla de transportpolitiska målen och därmed en långsiktigt hållbar transportförsörjning i hela landet. För att komma till rätta med de problem som jag lyft ovan anser jag att regeringen behöver utreda möjligheten för SJ att frångå aktiebolagslagens krav på att skapa ekonomiskt värde för ägaren och att SJ:s vinstkrav bör tas bort.

Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen.

17. Sveaskog AB, punkt 9 (SD)

av Tobias Andersson (SD), Jessica Stegrud (SD), Josef Fransson (SD) och Eric Palmqvist (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:1370 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 11 och

2024/25:1399 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 15 och

avslår motionerna

2024/25:269 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkande 9,

2024/25:554 av Birger Lahti m.fl. (V) yrkande 27 och

2024/25:2875 av Sten Bergheden (M).

Ställningstagande

Sveaskog spelar en central roll i utvecklingen av det svenska skogsbruket. Vi anser att det är viktigt att statliga marker används på ett sätt som balanserar behovet av skydd och skogsbruk. Det är vidare avgörande att eventuella omvandlingar av Sveaskogs markinnehav genomförs efter noggranna konsekvensanalyser för att undvika negativa effekter på ekonomin och naturen. Med det som utgångspunkt motsätter vi oss således förhastade förändringar som kan påverka både statens finanser och skogsägarnas rättigheter. Statligt ägda skogar som förvaltas av Sveaskog bör även fortsättningsvis användas för virkesproduktion och utveckling av skogsskötselmetoder, medan de mest skyddsvärda områdena bör hanteras av, och även fortsättningsvis ägas av, Naturvårdsverket eller Fastighetsverket för att säkerställa deras bevarande. Detta strategiska tillvägagångssätt kommer att stärka både miljömässiga och ekonomiska aspekter av svenskt skogsbruk.

Vidare ser vi att torvbruket i Sverige i dag är hotat, trots att det är en viktig resurs som såväl odlingssubstrat som energikälla. Att så har kunnat bli fallet är olyckligt och dessutom helt onödigt. För att bidra till att minska den akuta bristen på marker godkända för torvbruk bör regeringen ålägga Sveaskog att i samverkan med torvföretagen skyndsamt anvisa marker lämpliga för torvbruk på sina markinnehav.

Detta bör riksdagen tillkänna för regeringen.

18. Sveaskog AB, punkt 9 (V)

av Birger Lahti (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:269 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkande 9 och

2024/25:554 av Birger Lahti m.fl. (V) yrkande 27 och
avslår motionerna

2024/25:1370 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 11,

2024/25:1399 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 15 och

2024/25:2875 av Sten Bergheden (M).

Ställningstagande

Staten är en stor ägare av skogsmark. Sveaskog är Sveriges största skogsägare och förvaltar totalt ca 4 miljoner hektar mark. Det statliga ägandet är dock spritt på många olika myndigheter och bolag. Jag menar att det statliga ägandet av skogsområden i stället bör samlas i ett bolag. Ett sådant bolag bör ha ett hållbart brukande av skogens resurser, inte avkastning, som främsta mål. Dagens vinstkrav gör det svårt för ett statligt bolag eller en statlig förvaltare att avstå produktiva skogar till andra intressen, använda alternativa brukningsmetoder eller bistå med ersättningsmark till markägare som skyddar skog för biologisk mångfald eller andra unika värden. Bolaget bör åläggas att avsätta större arealer till skyddade naturområden. Jag menar därför att all statlig skog ska vara samlad i ett bolag med hållbart brukande som främsta mål och vidare att Sveaskog bör öka sitt innehav av skog.

Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

19. Övrigt om statens ägande och förvaltning av vissa företag, punkt 11 (SD)

av Tobias Andersson (SD), Jessica Stegrud (SD), Josef Fransson (SD) och Eric Palmqvist (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:1393 av Thomas Morell m.fl. (SD) yrkandena 4 och 5,
2024/25:1450 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 7 och 8 samt
2024/25:1453 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 8 och 9 samt
avslår motionerna
2024/25:269 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkandena 6, 7 och 10–17,
2024/25:2380 av Jesper Skalberg Karlsson och Louise Meijer (båda M)
yrkande 2 och
2024/25:2977 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD)
yrkande 1.

Ställningstagande

Det är vår uppfattning att alla företag bör konkurrera på lika villkor och ges samma möjligheter att investera i exempelvis it-infrastruktur. Möjligheten till fri konkurrens behöver dock kunna begränsas för nationella säkerhetsintressen. Infrastruktur som har ett nationellt säkerhetsintresse bör inte kunna säljas. Vid en avyttring av statligt ägda bolag som äger infrastruktur av nationellt intresse ska denna del av bolaget skiljas ut och behållas i statlig kontroll. Vi menar att regeringen bör tillsätta en utredning med syftet att säkerställa nationell kontroll över samhällsviktig it-infrastruktur. Vid en eventuell försäljning av Telia Company AB bör bolaget i enlighet med vad vi precis nämnt delas upp, och den del som innehåller samhällsviktig it-infrastruktur bör behållas i statlig ägo.

Vidare vill vi framhålla att besöksnäringen kan vara den bransch som drabbades hårdast av coronapandemin. Hotell, konferensanläggningar och campingar fick se sin beläggningsgrad närma sig noll. Restauranger gapade länge tomma, och nöjesparker kunde aldrig öppna. Även om vissa turistattraktioner kunde kompensera för en del av de uteblivna utländska besökarna med ett ökande antal svenska besökare drabbades besöksnäringen sammantaget oerhört hårt. Här vill vi särskilt betona Visit Swedens roll. Visit Sweden har som huvudsakligt uppdrag att marknadsföra Sverige för utländska turister, och vi anser att det även nu finns goda skäl att fortsätta med insatser och åtgärder för att stärka landets företagare inom besöks- och turistnäringen genom att målmedvetet marknadsföra Sverige som besöksmål. Under pandemin fick bolaget också ett tillfälligt s.k. svemesteruppdrag som gick ut på att marknadsföra Sverige mot svenskar. Vi anser att det uppdraget bör permanentas för att fortsätta att stärka den inhemska turismen.

Sedan 2019 är det svenska spelmonopolet avskaffat, och Spelinspektionen har till uppgift att utöva tillsyn över spelmarknaden. Samtidigt som staten utövar denna tillsyn och reglerar marknaden deltar staten på marknaden genom det statligt ägda bolaget Svenska Spel. Svenska Spel verkar även på den del av spelmarknaden som är monopoliserad, vilket bl.a. omfattar landbaserade kasinon och värdeautomatspel. Vi menar att regeringen bör inleda en process där Svenska Spels verksamhet delas upp i två olika bolag, där de konkurrens-

utsatta spelformerna placeras i ett av bolagen och de monopolistiska spelformerna i det andra. Med en sådan uppdelning kan de former av spel som kommer det svenska föreningslivet till del säkras. Staten bör därefter inte vara kvar som en aktör på den konkurrensutsatta marknaden och bör därför avyttra det bolag som verkar på den konkurrensutsatta marknaden.

Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen.

20. Övrigt om statens ägande och förvaltning av vissa företag, punkt 11 (V)

av Birger Lahti (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:269 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkandena 6, 7 och 10–17 samt

avslår motionerna

2024/25:1393 av Thomas Morell m.fl. (SD) yrkandena 4 och 5,

2024/25:1450 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 7 och 8,

2024/25:1453 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 8 och 9,

2024/25:2380 av Jesper Skalberg Karlsson och Louise Meijer (båda M) yrkande 2 och

2024/25:2977 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 1.

Ställningstagande

Jag menar att Sverige ska vara ett föregångsland i omställningen till ett förnybart energisystem och ett land som tar ansvar för kommande generationer. Vattenfalls centrala roll i det svenska energisystemet är av stor betydelse i detta sammanhang. Regeringen bör därför införa följande portalparagraf i Vattenfalls bolagsordning:

Vattenfall ska fortsätta att vara ett helstatligt bolag. Vattenfall och dess dotterbolag ska bedriva energiproduktion som står i överensstämmelse med de av riksdagen antagna miljömålen. Vattenfall ska vara det ledande energiföretaget i omställningen till en ekologisk och ekonomiskt affärs-
mässigt uthållig energiförsörjning inom samtliga de geografiska områden där bolaget är verksamt. Vattenfall ska genomföra en övergång till hållbar energiproduktion baserad på förnybara energikällor.

Vidare ska Vattenfall i dag generera en marknadsmässig avkastning genom att affärsmässigt bedriva energiverksamhet så att bolaget tillhör de bolag som leder utvecklingen mot miljömässigt hållbar energiproduktion. Jag menar att det finns en motsättning mellan kravet på marknadsmässighet och hållbarhet. Ett exempel på när den s.k. affärsmässigheten har gått före samhällsnyttan är Vattenfalls beslut om Letsi kraftstation som ligger mellan Jokkmokk och Vuollerim. För att utnyttja en högre fallhöjd och därmed öka effekten har bolaget valt att leda om vattnet genom en tunnel i berget. Resultatet är dock att Vattenfall har skapat en av Europas längsta torrlagda flodfåror på 17 kilometer. Jag menar att det finns möjlighet att med relativt små medel återföra en del av vattenflödet för att på så sätt ge liv åt älvfåran igen, vilket skulle kunna gynna både den biologiska mångfalden och lokalsamhället. Riksdagen bör därför tillkännage för regeringen att den bör ålägga Vattenfall att utreda investeringskostnaderna för att återföra ett ekologiskt hållbart flöde av vatten till den torrlagda delen av Lilla Luleälven.

Det har under en tid förekommit uppgifter om brister i det systematiska arbetsmiljöarbetet hos Samhall. Det har bl.a. rapporterats om mycket allvarliga missförhållanden, vilket är oroande och rymmer dåligt med regeringens ambitionsnivå för hållbart företagande. I likhet med Vänsterpartiets företrädare i arbetsmarknadsutskottets yttrande välkomnar jag den pågående översynen av Samhall, men jag delar även uppfattningen om att detta inte är tillräckligt när det gäller det systematiska arbetsmiljöarbetet inom bolaget och ser därmed inte skäl att invänta utredningens slutsatser. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med en analys av metodiken på området hållbart företagande i relation till Samhalls arbetsmiljö och olycksfallsstatistik. Vidare har flera kritiker under en längre tid pekat på att Samhalls avkastningskrav skapar en press inom organisationen som kan leda till att syftet med verksamheten förfelas. Rapporter som inkommit har bl.a. pekat på att personer med funktionsnedsättning väljs bort från Samhall, vars själva funktion är att vara till stöd just för personer med funktionsnedsättning vilka inte förmodas kunna klara sig utan stöd på arbetsmarknaden. Svaret på hur det blivit så ligger i Samhalls förändrade inriktning – från ett statligt bolag med socialt ansvar till ett bemanningsföretag som verkar enligt marknadens principer. Det är en förändring som inneburit att krav på lönsamhet, kundfokus och affärsmässighet väger tyngre än medarbetarnas hälsa och utveckling. För att komma till rätta med problemen anser jag att Samhalls uppdrag behöver förändras i grunden, vilket även företrädare för Vänsterpartiet gett uttryck för i arbetsmarknadsutskottets yttrande. Samhalls ägaranvisning bör därför ändras så att kravet på affärsmässighet tas bort.

Bankmarknaden är en oligopolmarknad, och det är således i högsta grad motiverat för staten att äga ett bolag som affärsmässigt bedriver verksamhet för att främja konkurrensen. SBAB har tidigare haft en tydlig roll i fråga om att öka konkurrensen på denna marknad till gagn för kunderna. Tyvärr ändrades detta 2013 i och med att nya ekonomiska mål antogs för bolaget. I likhet med företrädaren för Vänsterpartiet i finansutskottets yttrande anser jag

att SBAB bör återfå sitt tidigare uppdrag och avkastningskrav. Regeringen bör därför

- omedelbart ändra SBAB:s uppdrag till att genom en effektiv verksamhet bidra till mångfald, konkurrens och prispress på marknaden för bolån
- sänka SBAB:s avkastningskrav till det som gällde 2012, dvs. femårig statsobligationsränta plus 5 procentenheter
- tillsätta en utredning med uppdraget att se över om den risk SBAB:s utlåning innebär verkligen speglar långsiktig avkastning i linje med börser eller om avkastningskravet ska sänkas ytterligare.

Jag anser därtill att SBAB i stället för att avveckla sin utlåning till stora delar av landet bör komplettera marknads bristande utlåning på landsbygden, i likhet med vad Vänsterpartiets företrädare i finansutskottet gett uttryck för i yttrandet. Regeringen bör således ändra ägardirektiven på så sätt att SBAB ska åläggas att upprätthålla god service och goda villkor i hela landet och därigenom bli ett samhällsnyttigt företag. SBAB bör också få i uppdrag att se över hur man kan bidra till att finansiera lån för företag på landsbygden och vilka särskilda aspekter som då bör beaktas. Därtill bör SBAB få i uppdrag att aktivt arbeta med att utveckla lösningar och produktutveckling för små och medelstora företag i syfte att utgöra ett komplement till marknaden och stödja hållbara investeringar.

De senaste åren har regeringen valt att på olika sätt stödja Swedavia genom kapitaltillskott. Min ambition är att minska flygandet och öka tågtransporterna, och jag anser således att statens medel i stället bör inriktas mot investeringar i tågtrafik. De kapitaltillskott som getts till Swedavia borde ha följts av krav på stopp för alla expansionsplaner för persontrafik och en tidigare avveckling av Bromma flygplats. Jag anser därför att regeringen bör stoppa eventuella expansionsplaner kopplade till Swedavia och i stället se över hur tågtrafiken kan expanderas för att täcka inrikes resor.

Det statliga bolaget Akademiska Hus har till uppgift att äga, utveckla och förvalta fastigheter vid landets universitet och högskolor. Den övervägande majoriteten av hyresgästerna är således lärosäten. Jag delar den uppfattning som Vänsterpartiets företrädare framför i finansutskottets yttrande om att det inte är rimligt att hyreskostnader till Akademiska Hus utgör en så stor del av lärosätenas kostnader som i dag. Ett alternativ vore att vinsten från Akademiska Hus i stället återförs till akademien i form av fria projektbidrag eller liknande. Regeringen bör därför utreda hur ägardirektiven för Akademiska Hus kan ändras eller hur man på något annat sätt kan minska hyreskostnaderna för högskolor och universitet.

Detta bör riksdagen tillkänna för regeringen.

Särskilt yttrande

AB Svensk Bilprovning, punkt 10 (S)

Monica Haider (S), Mattias Jonsson (S), Marianne Fundahn (S), Aida Birinxhiku (S) och Daniel Vencu Velasquez Castro (S) anför:

Under beredningen av detta ärende har regeringen valt att sälja Bilprovningen. Därmed har vi i det föregående nödgats att ställa oss bakom utskottets ställningstagande om att avstyrka motionsyrkandet om att dra tillbaka riksdagens bemyndigande till regeringen om att sälja Bilprovningen. Vi vill i detta särskilda yttrande dock tydliggöra vår uppfattning i frågan.

Vi beklagar att regeringen i enlighet med riksdagens bemyndigande från 2009 har sålt aktierna i Bilprovningen. Vi menar att en för medborgarna så central service, som utgår från samhälleliga krav på säkerhet och som är en myndighetsuppgift, borde ha behållits i statlig ägo för att garantera att servicen finns tillgänglig i hela landet. När det gäller försäljningen av Bilprovningen är vi även oroade över vilka konsekvenser denna affär kan få för fordonsägarna. Vi menar att försäljningen av Bilprovningen riskerar att leda till att fordonsägarna får betala högre avgifter för bilbesiktning och får sämre tillgänglighet främst i glesbygder och på landsbygder.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2023/24:140 2024 års redogörelse för företag med statligt ägande.

Följdmotionerna

2024/25:269 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samhällsnyttan alltid ska stå i fokus för ägarstrategin samtidigt som företagen bedrivs ekonomiskt effektivt, och i de fall viktiga samhällsintressen står i konflikt med de statliga bolagens vinstkrav ska målsättningen i ägarstrategin ses över, och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning om det statliga ägandet och de statligt ägda företagens demografiska ansvar och vilka demografiska effekter det har och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att statliga bolag bör verka för en ökad förädling i syfte att skapa arbetstillfällen och öka exportvärdet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samhällsägda företag bör uppträda neutralt och därför inte ska vara medlemmar i Svenskt Näringsliv eller liknande intresseorganisationer och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de statligt ägda bolagen senast vid årsskiftet 2024/25 ska återkomma med en kartläggning av könsfördelningen på alla nivåer i respektive bolag och utifrån denna komma med förslag på åtgärder för en mer jämställd verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en portalparagraf bör föras in i Vattenfalls bolagsordning med den lydelse som anges i motionen och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Vattenfall bör ges i uppdrag att utreda investeringskostnaderna för att återföra ett ekologiskt hållbart flöde av vatten till den torrlagda delen av Lilla Luleälven och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör omarbete ägardirektiven för de statliga bolag som ansvarar för naturresurser med en längre omloppstid i syfte att

- avkastningskraven ska följa en längre tidsperiod och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveaskog bör öka sitt innehav av skog och tillkännager detta för regeringen.
  10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om SBAB:s ändrade uppdrag och avkastningskrav och tillkännager detta för regeringen.
  11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ändra ägardirektiven på så sätt att SBAB ska åläggas att upprätthålla god service och goda villkor i hela landet och därigenom bli ett samhällsnyttigt företag och tillkännager detta för regeringen.
  12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att SBAB bör få i uppdrag att se över hur man kan bidra till att finansiera lån för företag på landsbygden och vilka särskilda aspekter som då bör beaktas och tillkännager detta för regeringen.
  13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att SBAB bör få i uppdrag att arbeta aktivt med att utveckla lösningar och produkter för små och medelstora företag i syfte att utgöra ett komplement till marknaden och stödja hållbara investeringar och tillkännager detta för regeringen.
  14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör göra en analys av metodiken på området hållbart företagande i relation till Samhalls arbetsmiljö och olycksfallsstatistik och rapportera denna till riksdagen och tillkännager detta för regeringen.
  15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att ändra ägaranvisningen för Samhall så att kravet på affärsmässighet tas bort och tillkännager detta för regeringen.
  16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör stoppa eventuella expansionsplaner kopplat till Swedavia och i stället se hur tågtrafiken kan expanderas för att täcka inrikes resor och tillkännager detta för regeringen.
  17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda hur ägardirektiven för Akademiska Hus kan ändras eller hur man på annat sätt kan uppnå minskade hyreskostnader för högskolor och universitet och tillkännager detta för regeringen.
  18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att statliga bolag inte ska handla med Israel så länge kriget mot Gaza och ockupationen av Palestina pågår och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:509 av Fredrik Olovsson m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om valberedningsarbetet i de statliga bolagen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om redovisning av medlemsavgifter till näringslivsorganisationer och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återkalla bemyndigandet att sälja Lernia AB och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återkalla bemyndigandet att sälja Aktiebolaget Svensk Bilprovning och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2024/25

2024/25:149 av Ola Möller (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att statliga bolag ska lämna Svenskt Näringsliv samt bilda en egen arbetsgivarorganisation för offentligt ägda bolag och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:193 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka i EU för att SJ ska kunna drivas utifrån samhällsnytta i stället för marknadsmässiga villkor och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:221 av Josef Fransson (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett regelverk för att förhindra att statliga bolag används för partipolitisk opinionsbildning och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:554 av Birger Lahti m.fl. (V):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag som innebär att den svenska och danska posten separeras och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att all statligt ägd skog bör samlas i ett bolag med hållbart brukande som främsta mål och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:886 av Magnus Manhammar (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa heltid som norm i statliga bolag och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1098 av Helena Storckenfeldt och Lars Püss (båda M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten som aktiv och ansvarsfull ägare bör se över de statligt ägda bolagen och deras vd:ars roll med syftet att de inte ska ägna sig åt politisk opinionsbildning och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1370 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Sveaskogs skogsinnehav och skogsbruksformer och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1393 av Thomas Morell m.fl. (SD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bevara samhällsviktig it-infrastruktur och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utförsäljning av Telia och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag som skapar bättre balans mellan ekonomiska mål och samhällsuppdrag och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1399 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska ålägga Sveaskog att anvisa marker för torvbruk på de marker Sveaskog förfogar över och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1450 av Tobias Andersson m.fl. (SD):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Visit Sweden i uppdrag att stärka sina marknadsföringsinsatser och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att permanenta Visit Swedens tillfälliga svemesteruppdrag och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1453 av Tobias Andersson m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om statligt ägande och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av statens bolagsportfölj med fokus på eventuella avyttringar och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringens mål om minst 40 procent av vardera könet i statliga bolagsstyrelser ska tas bort som hållbarhetsmål och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över statliga bolags opinionsbildande arbete för att tydliggöra att bolagens kommunikationsarbete måste bedrivas på ett förtroendegivande sätt och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska initiera avyttringen av Lernia AB i enlighet med det bemyndigande som riksdagen har beslutat om och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för en uppdelning av Postnord AB och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över statens finansiella mål, som bör sänkas för SJ AB och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Svenska Spel ska delas i två olika bolag där de konkurrensutsatta spelformerna placeras i ett av bolagen och de monopolistiska spelformerna i ett annat och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten ska avyttra den del av Svenska Spel som verkar på den konkurrensutsatta marknaden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:2010 av Joakim Sandell m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de statligt ägda företagen ska lämna Svenskt Näringsliv och i stället ansluta sig till en arbetsgivarorganisation som inte bedriver politisk opinionsbildning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i sin ägarpolicy ska ställa krav på att de statligt ägda bolagen redovisar vilka organisationer de är medlemmar i eller stöder på annat sätt samt hur stora belopp som betalas till varje organisation årligen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:2248 av Mattias Eriksson Falk och Roger Hedlund (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör inleda processen att lämna det svensk-danska samarbetet inom Postnord och istället återupprätta Posten AB som Sveriges nationella postoperatör och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2380 av Jesper Skalberg Karlsson och Louise Meijer (båda M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga att se över möjligheten att sälja Svevia AB och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2467 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C):

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten bör göra genomlysningar av sina bolagsportföljer för att avyttra hela bolag eller de delar av bolag som med fördel kan drivas av andra aktörer och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP):

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla statliga bolag ska ha vetenskapligt baserade klimatmål och klimatplaner samt ges skärpta ägardirektiv om att verka för att nå miljömålen och Parisavtalet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:2615 av Elin Söderberg m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla statliga bolag ska anta vetenskapligt baserade klimatmål och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla statliga bolag ska anta handlingsplaner för att nå vetenskapligt baserade klimatmål för den egna verksamheten och bidra till Parisavtalet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att statliga bolag i ägardirektiv ska uppdras att verka för att nå miljömålen, Parisavtalet samt målen i Agenda 2030 och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att statliga bolag ska få en utsläppsbudget definierad i sina direktiv, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:2630 av Linus Lakso m.fl. (MP):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vinstkravet på SJ AB bör tas bort och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2643 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP):

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att samiska rättigheter till mark och vatten för samiska intressen stärks och att statliga bolag som hämtar intäkter från nyttjande av naturresurser i Sápmi avsätter en del av vinsten till förvaltning och utveckling av samiskt samhällsliv, språk och kultur, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:2872 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga att avveckla ägandet av SJ och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2875 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att öka försäljningen av skogsmark från Sveaskog och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2977 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avyttra statens aktier i Orio AB och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en successiv försäljning av statens aktier i Bilprovningen och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Företag med statligt ägande vid årsskiftet 2023/24

<i>Företag med statligt ägande</i>	<i>Statens ägarandel (%)</i>	<i>Bemyndigande att ändra statens ägarandel</i>	<i>Samhällsuppdrag</i>	<i>Uppdragsmål</i>
Akademiska Hus	100			
Almi Företagspartner	100		JA	JA
Apoteket	100			
Apotek Produktion & Laboratorier	100		JA	
Arlandabanan Infrastructure	100			
Eurofima	2			
Green Cargo	100			
Göta kanalbolag	100		JA	JA
Infranord	100			
Jernhusen	100			
Kungliga Dramatiska teatern	100		JA	
Kungliga Operan	100		JA	
Lernia	100	JA		
LKAB	100			
Miljömärkning Sverige	100		JA	
Postnord	60			
Rise	100		JA	JA
Samhall	100		JA	JA
Saminvest	100		JA	JA
SAS AB ¹	21,8	JA		
SBAB	100			
SJ	100			
SOS Alarm Sverige	50		JA	JA
Specialfastigheter Sverige	100			
Statens bostadsomvandling	100		JA	JA
Sveaskog	100		JA	
Svedab	100		JA	JA
Svensk Bilprovning ²	100	JA		
Svensk Exportkredit	100		JA	JA
Svenska Spel	100		JA	JA
Svenska Skeppshypotekskassan	100			

¹ Svenska staten äger sedan september 2024 inte några aktier i SAS.

² Regeringen beslutade i november 2024 att sälja aktierna i Svensk Bilprovning. Köparen av bolaget fick tillträde till aktierna den 11 december 2024.

<i>Företag med statligt ägande</i>	<i>Statens ägarandel (%)</i>	<i>Bemyndigande att ändra statens ägarandel</i>	<i>Samhällsuppdrag</i>	<i>Uppdragsmål</i>
Svenska rymdaktiebolaget	100			JA JA
Svevia	100			
Swedavia	100			JA JA
Sweden House	36			
Swedfund International	100			JA JA
Systembolaget	100			JA JA
Telia Company	41,1			
Teracom Group	100			JA
Vattenfall	100			
Visit Sweden	100			JA JA
Voksenåsen	100			JA

BILAGA 3

Finansutskottets yttrande 2024/25:FiU1y

Motioner med anledning av skrivelse 2023/24:140 2024 års redogörelse för företag med statligt ägande

---

Till näringsutskottet

Näringsutskottet beslutade den 15 oktober 2024 att ge bl.a. finansutskottet tillfälle att senast den 26 november 2024 yttra sig över följdmotionsyrkanden till skrivelse 2023/24:140 2024 års redogörelse för företag med statligt ägande i de delar som berör respektive utskotts beredningsområde.

Finansutskottets yttrande avser motion 2024/25:269 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkandena 10–13 och 17. Utskottet föreslår att näringsutskottet avstyrker yrkandena.

I yttrandet finns en avvikande mening (V).

Utskottets överväganden

Motionerna

Två följdmotioner har väckts med anledning av skrivelse 2023/24:140 2024 års redogörelse för företag med statligt ägande. I motion 2024/25:509 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) finns inga yrkanden som berör finansutskottets beredningsområde.

I motion 2024/25:269 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) finns fyra yrkanden om SBAB och ett yrkande om Akademiska Hus.

SBAB

I motion 2024/25:269 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) anføres att det eftersom bankmarknaden är en oligopolmarknad är i högsta grad motiverat för staten att äga en aktör som affärsmässigt driver verksamhet för att främja konkurrensen. År 2000 sattes avkastningskravet på SBAB till att avkastningen på eget kapital över tiden i genomsnitt skulle uppgå till den femåriga statsobligationsräntan plus 5 procentenheter. Finansdepartementet beslutade dock om nya mål för SBAB som klubbades vid bankens bolagsstämma 2013. Målen innebar att vinstkravet på SBAB nästan fördubblades i förhållande till den tidigare avkastningsformeln till att vara ”över 10 procent”.

Det förändrade uppdraget för SBAB sammanföll med att bolånemarginalen steg. Sett till hela perioden 2002–2011 jämfört med 2012–2022 fördubblades bolånemarginalen.

Om man antar att skillnaden i genomsnitt är 0,5 procentenheter på bolåneräntan innebär det 20 000 kronor mer i hushållsbudgeten för ett hushåll med 4 miljoner kronor i skulder och minskade vinster för bankerna med ca 25 miljarder kronor per år. SBAB bör därför enligt motionärerna återfå sitt tidigare uppdrag och avkastningskrav. Åtgärden är enkel att genomföra och kräver bara ett regeringsbeslut.

I motionen föreslås ett tillkännagivande om följande (yrkande 10):

- Ändra SBAB:s uppdrag till att genom en effektiv verksamhet bidra till mångfald, konkurrens och prispress på marknaden för bolån.
- Ändra omedelbart SBAB:s uppdrag till att genom en effektiv verksamhet bidra till mångfald, konkurrens och prispress på marknaden för bolån.
- Sänk SBAB:s avkastningskrav till det som gällde 2012, femårig statsobligationsränta plus 5 procentenheter.
- Tillsätt en utredning med uppdraget att se över om den risk SBAB:s utlåning innebär verkligen speglar långsiktig avkastning i linje med börserna eller om avkastningskravet ska sänkas ytterligare.

I motionen anförs vidare att SBAB för mer än tio år sedan meddelade att man avsåg att försämra servicen och villkoren för företagskunder och bostadsrättsföreningar utanför de tre storstadsregionerna och vissa högskole- och tillväxtorter, framför allt i södra Sverige. SBAB bör enligt motionärerna användas i motsatt riktning. I stället för att avveckla sin utlåning till stora delar av landet borde SBAB komplettera marknadens bristande utlåning på landsbygden. Motionärerna föreslår ett tillkännagivande om att regeringen bör ändra ägardirektiven så att SBAB blir skyldiga att upprätthålla god service och goda villkor i hela landet och därigenom bli ett samhällsnyttigt företag (yrkande 11).

Vidare föreslås ett tillkännagivande om att SBAB också bör få i uppdrag att se över hur man kan bidra till att finansiera lån för företag på landsbygden och vilka särskilda aspekter som då bör beaktas (yrkande 12).

I motionen anförs att SBAB genom att arbeta med produktutveckling dessutom på ett konkret sätt skulle kunna öka finansieringsmöjligheterna för små och nystartade företag på landsbygden. SBAB bör även få i uppdrag att särskilt arbeta för investeringar som leder till ökad hållbarhet. Detta kan man finansiera t.ex. genom paket- och lånelösningar inom forskning och utveckling, eftersom det i dag ofta är svårt för små och medelstora företag att få finansiering från annat håll.

Motionärerna föreslår ett tillkännagivande om att SBAB bör få i uppdrag att aktivt arbeta med att utveckla lösningar och produktutveckling för små och medelstora företag i syfte att utgöra ett komplement till marknaden och stödja hållbara investeringar (yrkande 13).

Akademiska Hus

Det statliga bolaget Akademiska Hus har till uppgift att äga, utveckla och förvalta fastigheter vid landets universitet och högskolor. I motion 2024/25:269 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) påpekas att den övervägande majoriteten hyresgäster är lärosäten. Lärosäten är myndigheter som befinner sig på samma plats och i samma lokaler under lång tid. Trots detta ska Akademiska Hus sätta hyran efter en standard som är anpassad för bolag som är utsatta för konkurrens. Lärosätena är inte som vilka bolag som helst, med en verksamhet som enkelt kan välja lokaler på en fri marknad. Motionärerna menar att det inte är rimligt att hyreskostnader till Akademiska Hus utgör en så stor del av lärosätenas kostnader som i dag. Ett alternativ vore att vinsten från Akademiska Hus i stället återförs till akademien i form av fria projektbidrag eller liknande.

Motionärerna föreslår ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda hur ägardirektiven för Akademiska Hus kan ändras eller hur man på annat sätt kan uppnå minskade hyreskostnader för högskolor och universitet (yrkande 17).

Uppgifter om SBAB

I regeringens skrivelse 2023/24:140 2024 års redogörelse för företag med statligt ägande redovisas att SBAB som en av Sveriges största bolåneaktörer har ett ansvar för att bidra till en positiv utveckling när det gäller klimat och miljö genom sin finansiering av befintligt och projekterat boende (s. 13). SBAB antog i mars 2023 ett klimatmål om att halvera utsläppsintensiteten i sin kreditportfölj till 2038. Detta görs som en del i kampen mot klimatförändringar och ligger i linje med det globala 1,5-gradersmålet. Genom att mäta och målsätta de utsläpp som bolagets kunders bostäder och fastigheter orsakar kan SBAB på ett målmedvetet sätt arbeta för att minska den största klimatpåverkan de har – sin finansiering.

Tidigare behandling i finansutskottet

SBAB

I motionsbetänkande 2023/24:FiU22 behandlades kommittémotion 2023/24:2655 av Mikael Damberg m.fl. (S). I motionen anfördes att SBAB:s uppdrag bör ändras till att genom en effektiv verksamhet bidra till mångfald, konkurrens och prispress på marknaden för bolån. Vidare bör SBAB:s avkastningskrav utredas i syfte att förbättra konkurrensförhållandena på bolånemarknaden. I betänkandet behandlades också motion 2023/24:2107 av Jesper Skalberg Karlsson och Louise Meijer (båda M), där det anfördes att regeringen borde se över möjligheten att sälja SBAB.

I betänkandet anförde utskottet följande (bet. 2023/24:FiU22 s. 24):

Utskottet anser att SBAB har en viktig roll för att stärka konkurrensen och bidra till en sund och transparent marknad gentemot sina kunder. Vidare anser utskottet att det är viktigt att staten är en aktiv och professionell ägare med fokus på långsiktigt och hållbart värdeskapande. Vidare påminner utskottet om att det ingår för staten som aktiv och professionell ägare att pröva skälen för fortsatt statligt ägande liksom att överväga bolagens olika inriktning. Mot bakgrund av detta avstyrks motionsyrkandena.

Socialdemokraterna reserverade sig till förmån för sin motion.

I betänkandet behandlades också motioner om struktur och konkurrens på bank- och finansmarknaden. Utskottet anförde (bet. 2023/24:FiU22 s. 34):

I motionerna framförs en rad yrkanden som i olika avseenden rör struktur och konkurrens på bank- och finansmarknaden. Ett av de mål som riksdagen har beslutat om för finansmarknadsområdet är att det finansiella systemet ska vara stabilt, präglas av ett högt förtroende och ha förmåga att säkerställa viktiga samhällsfunktioner. De finansiella företagen ska tillgodose hushållens och företagets behov av finansiella tjänster och medverka till en hållbar utveckling. Vidare ska de finansiella marknaderna vara väl fungerande med konkurrens och ett starkt skydd för konsumenter.

Utskottet framhåller att åtgärder för ett fungerande finansiellt system är en viktig del i ett motståndskraftigt civilt försvar. Det kan också stärka förmågan att hantera svåra påfrestningar i fredstid. Utskottet konstaterar att flera åtgärder har vidtagits för att stärka den finansiella beredskapen och välkomnar det fortsatta arbetet på området.

Det är enligt utskottets mening viktigt att små och medelstora företag inom finansmarknadsområdet får goda möjligheter att växa och därigenom bidra till en sund konkurrens. Det är också viktigt att verka för en livskraftig landsbygd med likvärdiga möjligheter till företagande, bl.a. när det gäller kreditgivning.

Mot bakgrund av detta avstyrks motionsyrkandena.

Ledamöterna från Socialdemokraterna respektive Miljöpartiet reserverade sig till förmån för sina motioner.

I motionsbetänkande 2022/23:FiU22 behandlades kommittémotion 2022/23:246 av Ali Esbati m.fl. (V). Motionärerna ansåg att SBAB bör ges ett kompletterande uppdrag att tillhandahålla särskilt konkurrenskraftiga bolånevillkor för att på så sätt sätta press på de andra bankernas bolånevillkor.

I betänkandet anförde utskottet följande (bet. 2022/23:FiU22 s. 23):

Som ett led i att stärka konsumenternas ställning på bolånemarknaden publicerar Finansinspektionen varje kvartal en beräkning av bankernas bruttomarginal på bolån. Utskottet noterar att bruttomarginalen enligt den senaste beräkningen fortsatte att minska under det fjärde kvartalet 2022. I ett läge med stigande räntor är det enligt myndigheten viktigt att konsumenter ser över sina bolånevillkor och förhandlar med olika banker för att se över sina bolånekostnader. Utskottet konstaterar vidare att Finansinspektionen har ett nytt uppdrag från regeringen från 2023 som bl.a. innebär att hitta vägar för att stärka konsumenternas ställning på bolånemarknaden.

Motionsyrkandet avstyrktes av utskottet och ledamoten för Vänsterpartiet reserverade sig till förmån för yrkandet.

Akademiska Hus

I motionsbetänkande 2023/24:FiU25 behandlades kommittémotion 2023/24:2454 av Anders Ådahl m.fl. (C) där det anfördes att Akademiska Hus har varit starkt kritiserat för att ta ut mycket hög hyra från lärosätena och för att hyrorna urholkar lärosätenas möjligheter att använda de fria medlen till forskning. Motionärerna vill att det görs en genomlysning av hur Akademiska Hus lever upp till sitt uppdrag.

Finansutskottet avstyrkte motionen och påminde om att utskottet tidigare avstyrkt yrkanden om att se över förvaltningen av universitets och högskolors fastigheter med hänvisning till att den bärande principen för de statliga myndigheternas lokalförsörjning är att skilja mellan myndigheternas brukande av lokaler och förvaltningen av fastigheter för statens räkning.

Ledamoten för Centerpartiet reserverade sig till förmån för yrkandet.

Motioner från allmänna motionstiden 2024

SBAB

När det gäller SBAB kommer finansutskottet att behandla följande yrkanden från allmänna motionstiden i betänkande 2024/25:FiU22 Finansiell stabilitet och finansmarknadsfrågor.

I två motioner – enskild motion 2024/25:2645 av Janine Alm Ericson och Katarina Luhr (båda MP) och kommittémotion 2024/25:2646 av Katarina Luhr m.fl. (MP) – föreslås det tillkännagivanden om att utreda om staten ska ge ägardirektiv till SBAB att erbjuda skraddarsyddade hypotekskrediter för energieffektivisering och statliga kreditgarantier för banker som vill erbjuda skraddarsyddade hypotekskrediter för energieffektivisering.

I kommittémotion 2024/25:3196 av Mikael Damberg m.fl. (S) föreslås ett tillkännagivande om att ändra SBAB:s uppdrag till att genom en effektiv verksamhet bidra till mångfald, konkurrens och prispress på marknaden för bolån, att utreda SBAB:s avkastningskrav i syfte att förbättra konkurrensförhållandena på bolånemarknaden samt att ge SBAB möjlighet att tillhandahålla lönekonton.

Akademiska Hus

När det gäller Akademiska Hus kommer finansutskottet att behandla följande yrkanden från allmänna motionstiden i betänkande 2024/25:FiU25 Statlig förvaltning och statistikfrågor.

I enskild motion 2024/25:1956 av Lili André (KD) yrkas på ett tillkännagivande om en översyn av avkastningen från Akademiska Hus.

I enskild motion 2024/25:2977 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) föreslås ett tillkännagivande om att se över möjligheten till en försäljning av Akademiska Hus.

Finansutskottets ställningstagande

Utskottet har tagit ställning till liknande motionsyrkanden vid sin behandling av motioner från allmänna motionstiden tidigare år. Även detta riksmöte kommer utskottet, som framgått ovan, att behandla motioner om SBAB och Akademiska Hus.

Utskottet vill inte föregripa sin behandling av dessa motioner. Partiernas ståndpunkter kommer att framgå av de kommande motionsbetänkandena.

Finansutskottet anser därmed att det inte finns skäl att ställa sig bakom de yrkanden som näringsutskottet har gett finansutskottet tillfälle att yttra sig över. Yrkandena bör således avstyrkas.

Stockholm den 21 november 2024

På finansutskottets vägnar

Edward Riedl

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Edward Riedl (M), Mikael Damberg (S), Oscar Sjöstedt (SD), Gunilla Carlsson (S), Dennis Dioukarev (SD), Björn Wiechel (S), Jan Ericson (M), Charlotte Quensel (SD), Eva Lindh (S), Hans Eklind (KD), Martin Ådahl (C), David Perez (SD), Janine Alm Ericson (MP), Adam Reuterskiöld (M), Joakim Sandell (S), Ilona Szatmári Waldau (V) och Anna Starbrink (L).

Avvikande mening

Iлона Szatmári Waldau (V) anför:

Jag anser att näringsutskottet bör tillstyrka motion 2024/25:269 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) i berörda delar.

Därmed ställer jag mig bakom ett tillkännagivande om följande (yrkande 10):

- Ändra SBAB:s uppdrag till att genom en effektiv verksamhet bidra till mångfald, konkurrens och prispress på marknaden för bolån.
- Ändra omedelbart SBAB:s uppdrag till att genom en effektiv verksamhet bidra till mångfald, konkurrens och prispress på marknaden för bolån.
- Sänk SBAB:s avkastningskrav till det som gällde 2012, femårig statsobligationsränta plus 5 procentenheter.
- Tillsätt en utredning med uppdraget att se över om den risk SBAB:s utlåning innebär verkligen speglar långsiktig avkastning i linje med börser eller om avkastningskravet ska sänkas ytterligare.

Vidare bör regeringen bör ändra ägardirektiven så att SBAB blir skyldiga att upprätthålla god service och goda villkor i hela landet och därigenom bli ett samhällsnyttigt företag (yrkande 11).

SBAB bör också få i uppdrag att se över hur man kan bidra till att finansiera lån för företag på landsbygden och vilka särskilda aspekter som då bör beaktas (yrkande 12).

Vidare bör SBAB bör få i uppdrag att aktivt arbeta med att utveckla lösningar och produktutveckling för små och medelstora företag i syfte att utgöra ett komplement till marknaden och stödja hållbara investeringar (yrkande 13).

När det gäller Akademiska Hus är det inte rimligt att hyreskostnader till Akademiska Hus utgör en så stor del av lärosätenas kostnader som i dag. Ett alternativ vore att vinsten från Akademiska Hus i stället återförs till akademien i form av fria projektbidrag eller liknande. Regeringen bör utreda hur ägardirektiven för Akademiska Hus kan ändras eller hur man på annat sätt kan uppnå minskade hyreskostnader för högskolor och universitet (yrkande 17).

BILAGA 4

Utrikesutskottets protokollsutdrag

RIKSDAGEN
UTRIKESUTSKOTTET

**Utdrag ur
PROTOKOLL**   **UTSKOTTSSAMMANTRÄDE 2024/25:10**

DATUM   2024-11-07

---

§ 3 2024 års redogörelse för företag med statligt ägande

Utskottet fortsatte behandlingen av frågan om yttrande till näringsutskottet över ett yrkande i en följdmotion med anledning av skrivelse 2023/24:140.

Utskottet beslutade att yttra sig över motion 2024/25:269 (V) yrkande 18 genom följande anteckning i protokollet:

Utskottet hänvisar till vad utskottet anförde i sin behandling av motionsyrkanden om Mellanöstern och Nordafrika våren 2024. I behandlingen uppmärksammade utskottet att regeringen inte stöder bojkott av eller sanktioner mot Israel och att regeringen meddelat att svenskt engagemang i Israel ska öka ytterligare över tid (bet. 2023/24:UU15 s. 19). Utskottet anser mot bakgrund av detta att näringsutskottet bör avstyrka motion 2024/25:269 (V) yrkande 18.

Vänsterpartiets ledamot anmälde en avvikande mening och anförde att statliga bolag inte ska handla med Israel så länge kriget mot Gaza och ockupationen av Palestina pågår. Näringsutskottet bör därför tillstyrka motion 2024/25:269 (V) yrkande 18.

Denna paragraf förklarades omedelbart justerad.

Vid protokollet
Wilma Johansson

Rätt utdraget intygar:
Jakob Nyström

Exp. 2024-11-07
NU

BILAGA 5

Arbetsmarknadsutskottets yttrande 2024/25:AU2y

2024 års redogörelse för företag med statligt ägande

Till näringsutskottet

Näringsutskottet har gett arbetsmarknadsutskottet tillfälle att yttra sig över följd motionsyrkanden gällande 2024 års redogörelse för företag med statligt ägande (skr. 2023/24:140) i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Utskottet begränsar sitt yttrande till motionsyrkandena om Samhall Aktiebolag och Lernia AB. Utskottet föreslår att näringsutskottet avstyrker yrkandena.

I yttrandet finns två avvikande meningar (S, V) och två särskilda yttranden (SD, C).

Utskottets överväganden

2024 års redogörelse för företag med statligt ägande

Skrivelsen

I skrivelse 2023/24:140 2024 års redogörelse för företag med statligt ägande lämnar regeringen en redogörelse för bolag med statligt ägande, vilket den gör årligen. I verksamhetsberättelsen redovisar regeringen hur förvaltningen av statens bolagsägande utvecklades under 2023. Syftet med redogörelsen är att beskriva statens bolagsägande och de värden som finns i sådana bolag.

Regeringen anför att en ökad globalisering, teknologisk utveckling och konkurrensutsättning har förändrat förutsättningarna för ett flertal av de statligt ägda bolagen. Till följd av detta har den statligt ägda bolagsportföljen förändrats betydligt över tid.

Regeringen redogör i verksamhetsberättelsen för statens ägarpolicy och principer för bolag med statligt ägande. Regeringen avser att fortsätta att utveckla bolagsstyrningen och att revidera statens ägarpolicy som beslutades i februari 2020.

Redogörelsen innehåller information om bolagen inom områden som regeringen prioriterar, vilka kan ändras över tid, och regeringen avser att fortsätta att utveckla verksamhetsberättelsen för att säkerställa att riksdagen får en god bild av den statliga bolagsportföljen.

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:509 yrkande 3 anser Fredrik Olovsson m.fl. (S) att bemyndigandet att sälja Lernia AB bör återkallas. Enligt motionärerna kan bolaget bli en viktig aktör i den gröna omställningen och de anser att ett samhällsuppdrag kopplat till detta snarast bör lyftas med inriktning mot bristyrken där det krävs yrkesutbildning.

I kommittémotion 2024/25:269 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) anser motionärerna att metodiken på området hållbart företagande i relation till Samhalls arbetsmiljö och olycksfallsstatistik bör analyseras och rapporteras till riksdagen (yrkande 14). Motionärerna anför att det under en tid förekommit uppgifter om brister i det systematiska arbetsmiljöarbetet hos Samhall, vilket inte kan anses ligga i linje med regeringens mål om ett hållbart företagande. Vidare anser motionärerna att Samhalls ägaranvisning bör ändras så att kravet på affärsmässighet tas bort (yrkande 15). Enligt motionärerna har Samhalls avkastningskrav bl.a. gjort att personer med funktionsnedsättning väljs bort och att syftet med verksamheten förfelas.

Utskottets ställningstagande

Liksom regeringen anser utskottet att staten i rollen som ägare ska pröva skälen för fortsatt statligt ägande, liksom överväga bolagens olika uppdrag och inriktningen på deras verksamhet. Många av bolagen har verksamheter och samhällsuppdrag som motiverar att staten även fortsättningsvis är en betydande bolagsägare.

När det gäller Samhall vill utskottet inledningsvis framhålla att Samhall ända sedan starten har spelat en viktig roll för många människor med olika typer av funktionsnedsättning och för den aktiva arbetsmarknadspolitiken i stort. Enligt samhällsuppdraget ska bolaget skapa meningsfulla och utvecklande arbeten åt personer med funktionsnedsättning som medför en nedsatt arbetsförmåga där behoven finns. Och det är i grunden detta utskottet vill värna, att Samhall ska vara ett avgränsat men viktigt verktyg för att fler ska komma i arbete efter sina förutsättningar.

I kommittémotion 2024/25:269 (V) föreslås dels en analys av metodiken kring hållbart företagande kopplad till det systematiska arbetsmiljöarbetet hos Samhall, dels att Samhalls ägaranvisning ändras så att kravet på affärsmässighet tas bort. Utskottet vill understryka det självklara i vikten av ett fungerande och gott systematiskt arbetsmiljöarbete på alla arbetsplatser. Det är en självklar utgångspunkt att ha höga förväntningar på de statligt ägda bolagen när det gäller arbetsmiljön. Utskottet välkomnar bl.a. mot denna bakgrund att regeringen i och med utredningen Översyn av Samhall Aktiebolags uppdrag, verksamhet och förutsättningar (dir. 2024:4) gör en bred översyn av Samhall. Utskottet utgår från att frågan om det systematiska arbetsmiljöarbetet inom Samhall blir belyst inom ramen för utredningens arbete, som inte bör föregripas. Utskottet anser därmed att näringsutskottet bör avstyrka yrkande 14 i nämnda motion.

När det gäller kravet på affärsmässighet i ägaranvisningen för Samhall noterar utskottet att Riksrevisionen i en granskningsrapport gör bedömningen att såväl regeringens styrning som Samhalls styrning och organisation i alltför hög grad har prioriterat affärsmässig utveckling framför utveckling av de anställdas arbetsförmåga (RiR 2023:14). Utskottet noterar också att regeringen som svar på granskningen delvis instämmer i denna bedömning när den konstaterar att det över tid har skett stora förändringar i Samhalls verksamhet, vilket kan ha påverkat Samhalls möjligheter att skapa meningsfulla och utvecklande arbeten (skr. 2023/24:51). Samtidigt är det enligt regeringen ofrånkomligt att Samhall som producent av efterfrågade varor och tjänster behöver följa den allmänna utvecklingen på marknaden; det är en förutsättning för att bolaget alls ska kunna erbjuda sysselsättning för målgruppen. Utskottet instämmer i detta resonemang och anser att Samhall även i fortsättningen ska vara ett statligt bolag vars uppdrag ska innefatta produktion av efterfrågade varor och tjänster. Utskottet anser därmed att yrkande 15 i nämnda motion bör avstyrkas.

Avslutningsvis när det gäller Samhall vill utskottet upplysa näringsutskottet om att utskottet senare under riksmötet kommer att bereda motioner om bl.a.

Samhalls vinstkrav och dess möjlighet att anmäla arbetsolyckor (kommittémotion 2024/25:2386 yrkandena 11 och 12 [SD]), om osund konkurrens i fråga om Samhall (kommittémotion 2024/25:2948 yrkande 3 [C]) och om att Samhall ska ta större hänsyn till arbetstagares individuella förutsättningar, informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och Samhall samt Samhalls organisationsform (kommittémotion 2024/25:3070 yrkandena 15–17 [S]).

När det sedan gäller Lernia AB och förslaget i kommittémotion 2024/25:509 (S) yrkande 3 att återkalla bemyndigandet att sälja Lernia AB noterar utskottet, likt motionärerna, att riksdagen 2012 beslutade om ett bemyndigande som innebär att regeringen helt eller delvis kan avyttra statens aktier i Lernia. Utskottet är inte berett att ställa sig bakom motionärernas förslag och anser därför att näringsutskottet bör avstyrka yrkandet.

Utskottet vill även i detta sammanhang upplysa näringsutskottet om att utskottet senare under riksmötet kommer att bereda en motion med förslag om ett samhällsuppdrag för Lernia (kommittémotion 2024/25:3136 yrkande 9 [S]).

Stockholm den 26 november 2024

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Magnus Persson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Magnus Persson (SD), Ardan Shekarabi (S), Saila Quicklund (M), Patrik Lundqvist (S), Michael Rubbestad (SD), Johanna Haraldsson (S), Arin Karapet (M), Serkan Köse (S), Ann-Christine Frohm (SD), Sofia Amløh (S), Oliver Rosengren (M), Cizie Weidby (V), Camilla Rinaldo Miller (KD), Sara Gille (SD), Leila Ali Elmi (MP), Camilla Mårtensen (L) och Helena Vilhelmsson (C).

Avvikande meningar

1. 2024 års redogörelse för företag med statligt ägande (S)

Ardalan Shekarabi (S), Patrik Lundqvist (S), Johanna Haraldsson (S), Serkan Köse (S) och Sofia Amloh (S) anför:

Lernia är en av Sveriges ledande matchningsaktörer med tjänster inom vuxenutbildning, bemanning, rekrytering, matchning och omställning. Med ett brett tjänsteutbud arbetar bolaget med att tillgodose kompetensbehov på hela arbetsmarknaden. Lernia har verksamhet på ca 60 orter över hela Sverige och är auktoriserat som bemannings-, utbildnings-, rekryterings- och omställningsföretag av respektive branschorganisation. Lernias tjänster är riktade såväl till individer som till kunder inom privat näringsliv och offentlig sektor. Under 2021 var Lernia den tredje största aktören inom bemanning i Sverige och den största aktören inom segmentet bemanning av yrkesarbetarkonsulter.

Lernia kan bli en viktig aktör i den gröna omställningen, och frågan om ett samhällsuppdrag till bolaget kopplat till detta bör snarast lyftas. Inriktningen bör vara bristyrken där det krävs yrkesutbildning. I regioner där svårigheterna är stora att hitta kompetens till följd av industrins omställning och stora investeringar skulle ett sådant uppdrag kunna få särskilt positiva effekter. När det gäller samhällsuppdrag till Lernia återkommer vi inom ramen för utskottets beredning av kommittémotion 2024/25:3136 där vi socialdemokrater föreslår att Lernia får just ett sådant uppdrag.

Mot denna bakgrund anser vi att regeringen inte bör agera på bemyndigandet att avyttra Lernia och således inte sälja bolaget. Vi anser därmed att näringsutskottet bör tillstyrka motion 2024/25:509 (S) yrkande 3. Motion 2024/25:269 (V) yrkandena 14 och 15 bör avstyrkas.

2. 2024 års redogörelse för företag med statligt ägande (V)

Cicie Weidby (V) anför:

Det har under en tid förekommit uppgifter om brister i det systematiska arbetsmiljöarbetet hos Samhall. Det har bl.a. rapporterats om mycket allvarliga missförhållanden. Anställda, varav många i riskgrupp, tvingades enligt dessa uppgifter utföra riskfyllt arbete utan skyddsutrustning under coronapandemin. Chefer vittnar om orimliga krav för att vinna kontrakt och uppnå lönsamhet. Skyddsombud vittnar om stora brister i arbetsmiljöarbetet och arbetsgivarens arbetsmiljöansvar. Detta rimmar inte väl med regeringens ambitionsnivå för hållbart företagande och är oroande.

Jag välkomnar liksom utskottet den pågående översynen av Samhall, men till skillnad från utskottet anser jag inte att detta är tillräckligt när det gäller det systematiska arbetsmiljöarbetet inom bolaget. Det finns inte tid att avvakta

utredningens arbete och beredningen av detta. Regeringen bör återkomma till riksdagen med en analys av metodiken på området hållbart företagande i relation till Samhalls arbetsmiljö och olycksfallsstatistik.

Flera kritiker har under en längre tid pekat på att Samhalls avkastningskrav skapar en press inom organisationen som kan leda till att syftet med verksamheten förfelas. Rapporter som inkommit har bl.a. pekat på att personer med funktionsnedsättning väljs bort från Samhall, vars själva funktion är att vara till stöd just för personer med funktionsnedsättning vilka inte förmodas kunna klara sig utan stöd på arbetsmarknaden. Svaret på hur det blivit så ligger i Samhalls förändrade inriktning – från ett statligt bolag med socialt ansvar till ett bemanningsföretag som verkar enligt marknadens principer. Det är en förändring som inneburit att krav på lönsamhet, kundfokus och affärsmässighet väger tyngre än medarbetarnas hälsa och utveckling.

För att komma till rätta med problemen behöver Samhalls uppdrag förändras i grunden. Jag vill se ett Samhall som bidrar till ett brett arbete för en värdig och utvecklande arbetsmarknad för personer med funktionsnedsättning. Till skillnad från utskottet anser jag inte att Samhall som producent av efterfrågade varor och tjänster ofrånkomligen behöver följa den allmänna utvecklingen på marknaden då detta leder till att verksamheten förfelas. Utan kravet på affärsmässighet kan Samhall återgå till att vara ett verkligt stöd för personer med funktionsnedsättning. Regeringen bör därför verka för att ändra Samhalls ägaranvisning så att kravet på affärsmässighet tas bort.

Mot denna bakgrund anser jag att näringsutskottet bör tillstyrka motion 2024/25:269 (V) yrkandena 14 och 15. Motion 2024/25:509 (S) yrkande 3 bör avstyrkas.

Särskilda yttranden

1. 2024 års redogörelse för företag med statligt ägande (SD)

Magnus Persson (SD), Michael Rubbestad (SD), Ann-Christine Frohm (SD) och Sara Gille (SD) anför:

I kommittémotion 2024/25:2386 föreslår Sverigedemokraterna att regeringen ska säkerställa att Samhalls vinstkrav utreds inom ramen för den aktuella översynen av Samhall (yrkande 11) och att Samhall har de rutiner och verktyg som krävs för att anmäla arbetsolyckor (yrkande 12). Dessa förslag kommer att behandlas av utskottet senare under riksmötet och vi återkommer till frågan om Samhall inom ramen för den beredningen.

2. 2024 års redogörelse för företag med statligt ägande (C)

Helena Vilhelmsson (C) anför:

I kommittémotion 2024/25:2948 yrkande 3 föreslår Centerpartiet en översyn av Samhalls uppdrag, verksamhet och förutsättningar som tar fasta på hur osund konkurrens kan undvikas samt hur företaget bättre kan medverka till att utveckla och kompetensförsörja den reguljära arbetsmarknaden. Detta förslag kommer att behandlas av utskottet senare under riksmötet och jag återkommer till frågan om Samhall inom ramen för den beredningen.